

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2023-24

Paratowyd yn unol â
gofynion Comisiynydd
y Gymraeg

Gwaith celf Y Gwarchodwr yn Six Bells, Abertyleri gan:
Lyla Kirwan, Ysgol Gynradd Ystruth

Adran	Teitl
1.0	Introduction 1.1 Fframwaith Rheoleiddio 1.2 Llywodraethu ac Atebolrwydd
2.0	Bodloni'n gofynion o dan Safonau'r Gymraeg 2.1 Safonau Cyflenwi Gwasanaethau 2.2 Safonau Llunio Polisi 2.3 Safonau Gweithredu 2.4 Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27 2.5 Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022/32
3.0	Cwynion
4.0	Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg
5.0	Sgiliau Iaith Staff
6.0	Edrych Tuag at y Dyfodol

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Gymraeg.

This document is also available in Welsh.

1.1 Fframwaith Rheoleiddio

Dyma'r wythfed Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg y mae Cyngor Blaenau Gwent wedi'i gyhoeddi. Pwrpas yr adroddiad hwn yw hysbysu'r cyhoedd am unrhyw newidiadau a diweddariadau sylweddol a wneir gan y Cyngor i wella cydymffurfedd â Safonau'r Gymraeg; a manylu ar y cynnydd sydd wedi digwydd dros y flwyddyn ddiwethaf mewn perthynas â'r Gymraeg a'i diwylliant.

Mae'r adroddiad hwn wedi'i ysgrifennu i gydymffurfio â [Mesur y Gymraeg \(Cymru\) 2011](#) ar gyfer y cyfnod ariannol rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn nodi'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer defnyddio'r Gymraeg wrth gyflenwi gwasanaethau cyhoeddus. Ymhellach, o dan Safonau 158, 164 a 170, rhaid i bob Awdurdod Lleol gyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar yr Iaith Gymraeg sy'n nodi sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau, llunio polisiau a gweithredu. Pwrpas yr adroddiad hwn felly yw gwerthuso sut mae ein sefydliad wedi hybu a hwyluso cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, a sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'n dyletswyddau statudol i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

1.2 Llywodraethu ac Atebolrwydd

Mae gan Gyngor Blaenau Gwent, fel corff cyhoeddus, rôl allweddol wrth helpu i gefnogi ac annog hybu'r Gymraeg ac mae wedi ymrwymo i fodloni ei Safonau'r Gymraeg drwy fod yn 'deg, agored, a chroesawgar i bawb drwy weithio gyda ac ar gyfer ein cymunedau' fel yr amlinellir yn ein [Cynllun Corfforaethol 2022/27](#).

Mae gan Gyngor Blaenau Gwent, fel corff cyhoeddus, rôl allweddol wrth helpu i gefnogi ac annog hybu'r Gymraeg ac mae wedi ymrwymo i gyrraedd ei Safonau Iaith Gymraeg drwy fod yn 'deg, agored, a chroesawgar i bawb drwy weithio gyda ar gyfer ein cymunedau' fel yr amlinellir yn ein [Cynllun Corfforaethol 2022/27](#).

Mae Cynllun Corfforaethol 2022/27 yn cydnabod bod y Gymraeg yn faes polisi allweddol sy'n ein helpu i gyflawni yn erbyn ein blaenoriaethau sy'n canolbwyntio ar wella llesiant pobl a chymunedau lleol.

Gweithredu'r safonau

Mae'r holl staff yn gyfrifol am helpu i gefnogi'r sefydliad i fodloni Safonau'r Gymraeg ac am gefnogi ac annog hybu'r Gymraeg.

Mae'r Tîm Polisi a Phartneriaethau yn darparu cyngor, arweiniad a chefnogaeth broffesiynol ar draws y sefydliad i sicrhau bod y Cyngor yn bodloni ei ymrwymadau i'r iaith Gymraeg a'i ofynion statudol.

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, gwnaed gwaith datblygu i gryfhau trefniadau monitro perfformiad presennol y Cyngor drwy gynllunio busnes. Mae bellach yn ofynnol i bob cyfarwyddiaeth a maes gwasanaeth ddarparu diweddariadau chwarterol ar gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg a chamau gweithredu a gymerwyd i gefnogi'r amcanion a nodir yn [Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27](#).

Arweinyddiaeth Wleidyddol a Phroffesiynol

Mae Arweinydd y Cyngor / Aelod Cabinet dros Wasanaethau Corfforaethol a Pherfformiad yn parhau i fod â chyfrifoldeb portffolio dros yr Iaith Gymraeg. Mae Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Craffu Trosolwg a Pherfformiad Corfforaethol, y Cabinet, a'r Cyngor pan fo'n briodol.

Bob blwyddyn cyflwynir Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg i'r Tîm Arwain Corfforaethol (CLT). Mae CLT yn cynnwys yr holl uwch swyddogion a dyma'r corff sy'n gwneud penderfyniadau ar gyfer elfen gorfforaethol y Cyngor.

Rhwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent

Mae Rhwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent yn cynnwys grwpiau ac asiantaethau Cymraeg lleol a gwasanaethau'r cyngor sy'n canolbwyntio ar gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg yn yr ardal. Pwrpas y grŵp hwn yw gweithio ar y cyd i helpu i gefnogi'r gwaith o gyflawni a monitro [Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27](#), ein [Hysbysiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg](#) ac i rannu adnoddau, dysg ac arfer da. Yn ystod y cyfnod adrodd hwn mae'r rhwydwaith wedi cynnal dau fforwm.

Y Tîm Trawsnewid Addysg

Mae'r Tîm Trawsnewid Addysg yn adolygu ac yn monitro [Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg](#) (WESP) yn fisol; darparu adroddiadau tymhorol i Fforwm y Gymraeg mewn Addysg (WEF) ac adroddiad blynyddol i Lywodraeth Cymru. Yn ogystal, mae adroddiadau datblygiad a chynnydd WEF yn cael eu cymryd trwy brosesau gwleidyddol y Cyngor yn flynyddol. Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg hefyd yn ffocws allweddol i Fwrdd Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif a'r Fforwm Derbyniadau.

2. Ers 2016 bu gan Gyngor Blaenau Gwent ofyniad statudol i weithio yn unol â'r [Hysbysiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg](#) a gyhoeddwyd gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg. Cyfrifoldeb yr holl staff yw ystyried y Gymraeg a sicrhau nad yw'n cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Felly, er bod ystyried a chynnwys yr iaith yn llinyn cyson drwy weithgarwch y Cyngor o ddydd i ddydd, mae'r wybodaeth a nodir isod yn rhoi enghreifftiau o sut yr atgyfnerthwyd cydymffurfedd dros y flwyddyn ddiwethaf mewn perthynas â'n cyflenwi gwasanaethau, polisi a safonau gweithredu. gwasanaethau, polisi a safonau gweithredu.

2.1 Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Safonau 1-7

Gohebiaeth a anfonir gan gorff

Gall mwy o aelodau staff nawr gael mynediad i flwch post cymraeg@blaenau-gwent.gov.uk sy'n helpu i wella ein gwasanaeth Cymraeg i'r rhai sydd am e-bostio'r Cyngor yn Gymraeg. Mae'r cyfrif wedi derbyn mwy o e-byst dros y flwyddyn ddiwethaf, ac rydym yn cydweithio â staff Addysg sy'n gyfrifol am gyflwyno a monitro Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg i ychwanegu'r e-bost hwn at eu cynnwys cyhoeddedig ar gyfer atebion cyflymach yn y Gymraeg.

Mae angen inni gael datganiad ym mhob cyfrif e-bost sy'n gorffen gyda @blaenau-gwent.gov.uk, yn dweud ein bod yn derbyn gohebiaeth Gymraeg ac na fydd defnyddio'r Gymraeg yn achosi oedi yn ein hymateb. Rydym wedi hysbysu'r staff o'r gofyniad hwn yn y sesiynau hyfforddiant iaith Gymraeg sydd wedi'u cynnig i bob adran, fel y gallwn ymdrin ag unrhyw ohebiaeth Gymraeg yn effeithlon drwy ei hanfon i'r blwch post Cymraeg neu'r Swyddog Cefnogi'r Gymraeg yn uniongyrchol (yn dilyn Y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data).

Yn ogystal, rydym wedi anfon nodiadau atgoffa at bob aelod o staff gyda'r poster isod:

**Siarad Cymraeg
Speak Welsh**

Safon 7

Datganiad Gohebiaeth

Rhaid cynnwys y datganiad canlynol yn

- Gohebiaeth
- Cyhoeddiadau sy'n gwahodd personau i ymateb i'r corff neu ohebu ag ef
- Hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd personau i ymateb neu ohebu â'r corff

'Mae'r Cyngor yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg a byddwn yn cyfathrebu gyda chi yn eich dewis iaith, dim ond i chi rhoi gwybod i ni pa un sydd well gennych. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn creu unrhyw oedi.

The Council welcomes correspondence in Welsh and English and we will communicate with you in the language of your choice, as long as you let us know which you prefer. Corresponding in Welsh will not lead to any delay.'

Ar gael ar y fewnwyd o dan 'Datganiad Gohebiaeth' yn y Canllawiau Iaith Gymraeg

Blaenau Gwent

Fe wnaethom hefyd anfon nodyn atgoffa at yr holl staff yn yr wythnosau cyn cyfnod y Nadolig a oedd yn cynnwys templedi allan o'r swyddfa wedi'u teilwra ar gyfer cyfnod y Nadolig. Gwnaethpwyd hyn i sicrhau bod negeseuon sy'n mynd allan yn parhau i hysbysu'r anfonwr ein bod yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg.

Safonau 8-22

Galwadau ffôn i gorff ac oddi wrth gorff

Mae briffiau rheolwyr wedi'u datblygu i atgoffa aelodau staff yn rheolaidd o'r 'Weithdrefn Ffôn' sy'n sicrhau cydymffurfedd effeithiol. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae sawl cyfarwyddiaeth wedi derbyn sesiynau arweiniad sy'n eu helpu i ddefnyddio'r adnoddau mewnwyd sy'n esbonio sut i weithio'n unol â Safonau'r Gymraeg, gan gynnwys y 'Weithdrefn Ffôn'. Yn ogystal, mae staff sy'n delio â chwsmeriaid sy'n delio â galwadau bob dydd wedi cael sesiynau ymarfer gyda'r Swyddog Cefnogi'r Gymraeg i feithrin hyder a momentwm.

Rydym wedi creu sianel Microsoft Teams i alluogi ymateb effeithlon yn y Gymraeg pan fo angen trosglwyddo galwad Cymraeg ei hiaith. Mae'r sianel yn cynnwys staff dynodedig sy'n siarad Cymraeg yn rhugl a'r staff sy'n delio â chwsmeriaid sy'n rheoli ymholiadau dydd-i-ddydd y Cyngor. Mae The Teams Channel yn darparu cymorth sgwrsio ar unwaith i helpu staff y ganolfan gyswllt nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg. Bydd staff y ganolfan gyswllt yn defnyddio'r sianel i ddarganfod a yw siaradwr Cymraeg yn rhydd i gymryd yr alwad a delio ag ymholiad y cwsmer.

Mae'r Tîm Polisi hefyd wedi cefnogi'r Tîm Trawsnewid Strategol yn eu hadolygiad teleffoni ar draws y sefydliad, gan weithredu fel seinfwrdd ar gyfer penderfyniadau a wneir mewn perthynas â Negeseuon Llais yr adrannau ac Ymateb Llais Rhyngweithiol (IVR). Mae dull safonol o gyfarch galwyr yn Gymraeg wedi'i sefydlu a'i gymhwyso i'r prif linellau ffôn sy'n gwasanaethu'r cyhoedd, ac mae mwy o welliannau wedi'u gwneud i'r IVRs i gynyddu eu cydymffurfedd.

Safon 32

Pan fo personau wedi eu gwahodd i siarad mewn cyfarfod, rhaid i'r corff ofyn i'r personau hynny a ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Os yw un neu ragor o'r personau yn hysbysu'r corff eu bod yn dymuno gwneud hynny, rhaid i'r corff ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod (os nad yw'r cyfarfod yn cael ei gynnal yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Rydym wedi diwygio canllaw Trosolwg Safonau'r Gymraeg i adlewyrchu'r model Gweithio Ystwyth. Rydym hefyd wedi gwneud Microsoft Sway sy'n dangos sut i sefydlu cyfieithu ar y pryd ar gyfer cyfarfodydd Microsoft Teams. Mae Swyddog Cefnogi'r Gymraeg yn cyflwyno sesiynau ar y pynciau hyn i bob adran fel rhan o raglen waith newydd. Mae'r sesiynau hyn yn ymdrin â sut i ddod o hyd i'r canllawiau ar y Gymraeg a'u dilyn, sut i ddefnyddio'r canllawiau'n gywir, ac yn rhoi atebion i unrhyw gwestiynau sydd gan staff ar weithio o dan safonau'r Gymraeg.

Organize a meeting with language interpretation

Language interpretation can be added to any meeting. After you organize a meeting, you can add language interpretation to it and invite your organization's interpreters to join.

Organize a meeting with language interpretation

1. Create and launch a meeting in Teams
2. In Teams, select Calendar and open the meeting you want to add language interpretation to.
3. Select Meeting options.
4. Turn on the Enable language interpretation toggle.

5. Search for an interpreter or select one from the Interpreters dropdown menu and designate their source and target languages. Search or choose multiple interpreters from the dropdown menu to assign them all to the same language channel.
 6. Select Add more interpreters if your meeting needs additional language channels.
- Note: These language interpretation only supports bidirectional interpretation. If the meeting requires the translation of multiple source languages, the organizer must add additional interpreters.
7. Select Save to apply interpretation settings.

Designate an interpreter during the meeting

To assign guest or external interpreters, designate them as an interpreter during the meeting.

1. In your meeting, select Participants.
2. Hover over the person you want to make an interpreter and select More options ... > Make an interpreter.

Fy Ngwasanaethau Cyngor

Mae porth ar-lein y Cyngor wedi cael ei ailfodelu'n llawn. Mae'r porth yn galluogi ein preswylwyr i anfon ceisiadau am wasanaethau ar-lein, gall trigolion sefydlu cyfrif i gael mynediad syml ac effeithlon i fyrdd o wasanaethau, ac olrhain cynnydd eu ceisiadau. Mae'r porth hwn ar gael yn Gymraeg sy'n ei gwneud hi'n hawdd cael mynediad at ein gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Safon 81

Rhaid i gorff hybu a hysbysebu pob gwasanaeth Cymraeg a ddarperir ganddo, a gwneud hynny yn Gymraeg.

Rydym hefyd wedi cymryd rhai camau i ysgogi'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg pan fyddant yn cysylltu â'r Cyngor, gan ddangos y gwahanol ffordd y gallant gael mynediad i'n gwasanaethau yn Gymraeg. Pan wnaethom feddwl am y ffordd orau o hysbysebu ein gwasanaethau ychwanegol, dilynwyd yr enghreifftiau o arfer da gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg. Yn seiliedig ar ymgyrch gyfathrebu Cyngor Sir Caerfyrddin, rydym wedi ychwanegu'r neges ganlynol at ein cynllun cyfathrebu ar gyfer gweddill y flwyddyn.

Pa bynnag ffordd ...

... mae 'na groeso i chi **gysylltu** â Chyngor Blaenau Gwent yn **Gymraeg**

Whichever way ...

... you're welcome to **communicate** with Blaenau Gwent Council in **Welsh**

2.2 Safonau Llundain Polisi (Safonau 88 – 97)

Safon 98

Safonau ynghylch defnyddio'r Gymraeg o fewn gweinyddiaeth fewnol corff

Mae Safon 98 yn ei gwneud yn ofynnol i bob Cyngor ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol er mwyn hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, rhaid cyhoeddi'r polisi hwn ar ein mewnwyd. Mae polisi wedi'i ddatblygu a'i gymeradwyo gan ein Pwyllgor Craffu Trosolwg Corfforaethol ym mis Awst 2023.

Mae'r polisi'n berthnasol i holl staff Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent a bydd yn cefnogi'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau statudol fel y nodir yn Hysbysiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Mae pwrpas y polisi fel a ganlyn:

- a) Annog agwedd gadarnhaol tuag at yr iaith Gymraeg sy'n cofleidio diwylliant Cymreig gyda balchder a pharch.
- b) Cynyddu nifer y staff sydd â sgiliau Gymraeg drwy ddarparu cyfleoedd i weithwyr ddysgu neu wella eu gallu ieithyddol.
- c) Sicrhau bod Mesur y Gymraeg 2011 yn cael ei gynnal ar lefel sefydliad cyfan.

Mae'r polisi'n amlinellu sut i ddilyn rheolau ac egwyddorion sy'n cynnal y Gymraeg a'i diwylliant yn y gweithle. Mae'r polisi hwn yn ein gwneud yn fwy cyfrifol ac yn dangos yr hyn y mae ein sefydliad yn ei gynrychioli. Mae'r polisi wedi ein helpu i ddefnyddio'r cynllun cyfathrebu a luniwyd gennym ar ddechrau 2024 i gynyddu ymwybyddiaeth ac amlygrwydd yr iaith, traddodiadau, a threftadaeth.

Polisi Hyfforddiant Ôl-fynediad

Er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud popeth o fewn ein gallu i gefnogi ac annog staff i ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg, adolygodd y Tîm Polisi ddatblygiadau sefydliadol y 'Polisi Hyfforddiant Ôl-fynediad'. Er bod y polisi hwn yn ymwneud â hyfforddiant sy'n arwain at gymhwyster cydnabyddedig ffurfiol, megis NVQ, roeddem am allu arwain staff at wybodaeth am yr holl gyfleoedd hyfforddi Cymraeg sydd ar gael. Felly, fe wnaethom greu a phostio dogfen gweithdrefn hyfforddi ar fewnwyd y cyngor, a diweddarau'r polisi hyfforddiant ôl-fynediad i amlygu'r cyfleoedd hyfforddi Cymraeg sydd ar gael i staff. **Am ragor o wybodaeth am y cyfleoedd hyfforddi Cymraeg gweler y dudalen 68.**

2.3 Safonau gweithredu (Safonau 98 - 144)

Safon 99

Rhaid i gorff ofyn i unigolyn sy'n cael cynnig swydd newydd, a yw'n dymuno i'w gontract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg. Rhaid i'r corff ddarparu'r contract yn Gymraeg os yw'r unigolyn yn dymuno hynny.

Mae platform datblygu/recrwtio sefydliadol y Cyngor - iTrent, yn cofnodi dewis iaith y contract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau penodai newydd. Eleni, bu cynnydd bychan yn y nifer o staff oedd yn ffafrio gohebiaeth ddwyieithog neu Gymraeg ar y gronfa ddata, gyda chyfanswm o 23 aelod o staff o gymharu â 19 yn 2023.

Safon 127

Rhaid i gorff asesu sgiliau Cymraeg ei gyflogeion.

Gall canlyniadau'r asesiad alluogi corff i gynllunio ei weithlu fel bod lefelau digonol o sgiliau Cymraeg ar gyfer ymateb i unrhyw anghenion drwy:

- adnabod beth yw sgiliau Cymraeg presennol y gweithlu, a thrwy hynny, adnabod pwy all gyflenwi gwasanaethau yn Gymraeg
- adnabod beth yw anghenion y corff o ran sgiliau Cymraeg, gan gynnwys asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg ar gyfer swydd newydd neu swydd wag yn unol â safon 136, a
- cynllunio i gynnal a chynyddu sgiliau Cymraeg y gweithlu i ateb yr anghenion hynny.

Mae'r broses asesu ar gyfer y sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ar gyfer swyddi presennol a swyddi newydd wedi'i hadolygu a'i hailddatblygu yn ystod y cyfnod adrodd hwn. Ers i safonau'r Gymraeg gael eu gosod ar ein Cyngor, rydym wedi defnyddio fframwaith Cymdeithas Profwyr Iaith yn Ewrop (ALTE). Yn ystod ein hadolygiad, gwnaethom ystyried newid i'r Fframwaith Cyfeirio Cyffredin Ewropeaidd (CEFR) gan fod sawl awdurdod lleol arall yng Nghymru wedi dewis y dull hwn o asesu.

Fodd bynnag, yn dilyn peilot, adroddodd y Rheolwyr bod staff yn teimlo bod lefelau dechreuwyr CEFR yn rhy ddatblygedig a bod ganddynt y potensial i israddio eu lefel sgiliau iaith ragnodedig. Felly, rydym yn parhau i ddefnyddio'r fframwaith ALTE cyfarwydd, ond rydym wedi uno lefel 'Cwrteisi' y Senedd a lefel 1 o'r fframwaith ALTE, wrth inni anelu at ddileu'r canfyddiadau negyddol o sgiliau Cymraeg yr ydym wedi sylwi arnynt wrth drafod gyda'n staff a dysgu o'n rhwydweithiau Cymraeg.

Gall staff gael mynediad i'r fframwaith newydd ar y system 'iTrent' i ddiweddarau eu lefelau sgiliau iaith yn hawdd ac yn gyflym, yn lle gwirio'r fframwaith ar y fewnwyd fel o'r blaen. Rydym wedi gwneud cryn dipyn o waith cyfathrebu mewnol ac allanol i amlygu'r gwerth y mae'r cyngor fel cyflogwr yn ei weld yn 'Lefel 1 – Lefel Cwrteisi'. Rydym wedi dosbarthu poster, fel y dangosir isod, ac wedi cyfleu negeseuon am Lefel Cwrteisi mewn briffiau rheolwyr, gydag ailadrodd llafar yn sesiynau'r tîm yn seiliedig ar ganllawiau Cymraeg i helpu staff i adnabod eu sgiliau. Rydym yn hapus gyda'r gwaith hwn gan fod y data ar gyfer eleni yn dangos cynnydd o 77 aelod o staff a adroddodd fod ganddynt sgiliau siarad Cymraeg Cwrteisi i Lefel Sylfaen o gymharu ag adroddiad y llynedd. (Gweler yr tudalen 59 am ddadansoddiad o allu ieithyddol **staff o fis Mawrth 2024**).

Fframwaith Cymdeithas Profwyr Iaith yn Ewrop gyda chynnwys Lefel Cwrteisi			
Lefel	Gwrando / Siarad	Deall / Darllen	Ysgrifennu
Lefel 0	Dim sgiliau Cymraeg cyfredol	Dim sgiliau Cymraeg cyfredol	Dim sgiliau Cymraeg cyfredol
Lefel 1 – Mynediad (Cwrteisi)	Dw i'n gallu: Ynganu geiriau Cymraeg cyfarwydd, enwau lleoedd, enwau adrannau, ac ati. Cyfarch eraill a deall cyfarchiad. Defnyddio geiriau ac ymadroddion bob dydd sylfaenol, e.e. os gwelwch yn dda, diolch, esgusodwch fi, ac ati.	Dw i'n gallu: Deall geiriau a brawddegau allweddol syml ar faterion cyfarwydd/rhagweladwy sy'n ymwneud â fy maes swydd fy hun, e.e. ar arwydd, mewn llythyrau.	Dw i'n gallu: Llenwi ffurflenni syml, nodi gwybodaeth syml, e.e. dyddiad a lleoliad cyfarfod gyda chyfeiriad Cymraeg, ac ati.
Lefel 2 – Sylfaen	Dw i'n gallu: Deall hanfod sgwrs Gymraeg yn y gwaith. Ymateb i geisiadau syml yn ymwneud â swydd a chais am wybodaeth ffeithiol pan ddefnyddir iaith syml yn araf. Gofyn cwestiynau syml a deall ymatebion syml. Deall cyfarwyddiadau a ddywedir yn araf gan ddefnyddio iaith syml	Dw i'n gallu: Deall gwybodaeth ffeithiol, reolaidd, ar faterion cyfarwydd yn ymwneud â fy maes swydd fy hun, e.e. mewn llythyrau safonol, tafenni, ac ati.	Dw i'n gallu: Ysgrifennu nodiadau / negeseuon syml byr ar ystod gyfyngedig o bynciau rhagweladwy sy'n ymwneud â fy mhrofiadau personol neu fy maes swydd.
Lefel 3 – Canolradd	Dw i'n gallu: Deall llawer o'r hyn a ddywedir yn y swyddfa, cyfarfodydd, ac ati. Cynnal sgwrs syml ar bwnc cysylltiedig â gwaith, ond efallai y bydd angen dychwelyd i'r Saesneg i drafod / adrodd ar wybodaeth gymhleth neu dechnegol. Ateb cwestiynau rhagweladwy neu ffeithiol. Cymryd a throsglwyddo'r rhan fwyaf o negeseuon sydd angen sylw. Cynnig cyngor ar faterion syml yn ymwneud â'r swydd. Mynegi barn mewn ffordd gyfyngedig cyn belled â bod y testun yn gyfarwydd.	Dw i'n gallu: Sganio testunau am wybodaeth berthnasol. Deall ystod gweddol o destun arferol ac anarferol sy'n gysylltiedig â'r swydd pan ddefnyddir iaith safonol.	Dw i'n gallu: Ysgrifennu llythyr ffurfiol yn ymwneud â fy maes swydd fy hun, ond bydd angen i siaradwr Cymraeg ei wirio. Gwneud nodiadau tra bod rhywun yn siarad.
Lefel 4 – Uwch	Dw i'n gallu: Cynnal sgwrs achlysurol estynedig yn ymwneud â gwaith gyda lefel dda o ruglder ac ystod mynegiant ond efallai y bydd angen dychwelyd i'r Saesneg i ateb cwestiynau anrhagweladwy neu egluro pwyntiau cymhleth neu wybodaeth dechnegol. Cyfrannu'n effeithiol at gyfarfodydd a seminarau o fewn fy maes gwaith fy hun. Dadlau o blaid / yn erbyn achos.	Dw i'n gallu: Darllen a deall gwybodaeth yn weddol gyflym cyn belled nad oes geirfa anarferol yn cael ei defnyddio ac nad oes gwybodaeth arbennig o gymhleth neu dechnegol dan sylw.	Dw i'n gallu: Paratoi llythyrau ffurfiol o sawl math cyfarwydd megis ymholi, cwyn, gwneud cais a chais. Cymryd nodiadau gweddol gywir mewn cyfarfodydd neu arddyweddiad syml. Ysgrifennu adroddiad / dogfen syml yn ymwneud â fy maes swydd fy hun, ond bydd angen i siaradwr Cymraeg ei wirio.
Lefel 5 – Hyfedredd	Dw i'n gallu: Cyngori / siarad am faterion arferol, anarferol, cymhleth, cynhennus neu sensitif yn ymwneud â'ch profiadau eich hun. Rhoi cyflwyniad / arddangosiad. Delio'n hyderus â chwestiynau gelyniaethus neu anrhagweladwy. Cynnal trafodaethau gan ddefnyddio termau cymhleth / technegol. Rhoi cyfweiliadau â'r cyfryngau.	Dw i'n gallu: Deall syniadau a gwybodaeth gymhleth a fynegir mewn iaith gymhleth neu arbenigol mewn dogfennau, adroddiadau, gohebiaeth ac erthyglau, ac ati.	Dw i'n gallu: Ysgrifennu llythyrau ar unrhyw bwnc. Ysgrifennu nodiadau llawn / cywir o gyfarfodydd tra'n parhau i ddilyn trafodaethau a chymryd rhan ynddynt. Ysgrifennu adroddiadau / dogfennau yn hyderus ond efallai y bydd angen eu gwirio am fân wallau o ran gwallau sillafu neu ramadeg.

Safon 130

Rhaid i gorff ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith

Safon 131

Rhaid i gorff ddarparu cyfleoedd i gyflogeion, sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol, gael hyfforddiant pellach am ddim er mwyn datblygu eu sgiliau iaith ymhellach.

Safon 132

Rhaid i gorff ddarparu'r hyfforddiant yn y meysydd canlynol i'w cyflogeion:

- Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.
- Dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg, a
- Dealltwriaeth o sut y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

Rydym wedi cymryd sawl cam i wella'r ddarpariaeth a mynediad at hyfforddiant iaith Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd hwn, gan gynnwys datblygu gweithdrefn hyfforddi Cymraeg sy'n cydymffurfio â Safonau 130, 131, a 132. Fel y crybwyllwyd yn yr adran Safonau Llundain Polisi uchod, mae hyn mae'r weithdrefn hon yn gysylltiedig â pholisi Hyfforddiant Ôl-fynediad y Cyngor. Mae'r drefn yn esbonio'r holl wahanol fathau o hyfforddiant o'r cyrsiau ar ein platform e-ddysgu, y rhai a ddarperir ar-lein ac yn bersonol gan Dysgu Cymraeg Gwent a'r adnoddau y gellir eu lawrlwytho o adran Canllawiau Cymraeg y fewnwyd.

Rydym hefyd wedi creu a chyhoeddi'r adnoddau dysgu canlynol yn ystod y cyfnod adrodd hwn:

Cyflwyniad i'r Gymraeg – Lefel Mynediad

Pwrpas y sleidiau hyn yw cyflwyno'r iaith i staff sydd heb unrhyw sgiliau siarad Cymraeg. Mae'r hyfforddiant yn dechrau drwy fynd drwy'r wyddor gan fod seiniau'r Gymraeg yn wahanol i'r rhai Saesneg, a dyma sail dysgu effeithiol. Fel y dangosir isod, mae gan y sleidiau glipliau sain i staff wrando ar sut i ddweud y geiriau'n gywir, gan roi sylw i'r llythrennau dwbl sy'n bodoli yn Gymraeg ond nid yn Saesneg, megis 'Ch', 'Dd' a 'Ll'.

Mae'r sleidiau hefyd yn dysgu rhywfaint o Gymraeg sgysiol, fel gofyn sut mae rhywun ac ymadroddion gweithle cyffredin. Fe wnaethom ychwanegu rhai testunau ar gyfer e-byst i'w defnyddio yn y gwaith i helpu'r iaith i dyfu ar-lein. Ar ddiwedd y sleidiau ceir rhai syniadau ar sut y gall y staff sy'n cael mynediad i'r hyfforddiant ddysgu mwy o Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys yr adnoddau y gallant gael mynediad iddynt a'r grwpiau a chlybiau Cymraeg ym Mlaenau Gwent.

[Yr Wyddor - The Alphabet](#)

A B C Ch D Dd E F Ff
G Ng H I J L Ll M N O
P Ph R Rh S T Th U
W Y

[Alphabet Pronunciation Click Here](#)

The tricky letters!!

Ch Pronounced the same as in the Scottish loch or Bach the German composer.

Dd Pronounced like the 'th' in the English words, 'bother', 'those' and 'these'.

F Pronounced like 'v' is in English.

Ff Pronounced as one 'f' is in English.

Ll Is not found in English. Put your tongue behind your front teeth and blow from the sides.

Rh This is a strong rolled 'r' and a pronounced 'h' together.

Conversational Welsh- Cymraeg Sgysiol

Beth yw dy enw?
What is your name?

Os gwelwch yn dda.
Please.

Mae'n ddydd hyfryd heddiw yndw e?
It's a lovely day today isn't it?

Dim problem.
No problem.

Dewch i mewn.
Come in.

Rydw i'n dysgu.
I'm learning.

Diolch.
Thanks.

Mae blin gen i ond dwi ddim yn siarad Cymraeg yn rhugl.
My apologies I don't speak fluent Welsh.

Dwi 'mond siarad tipyn bach o Gymraeg.
I only speak a little Welsh.

Pryd ydy'r cyfarfod yn dechrau?
When does the meeting start?

Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg

Mae gan hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg dri phrif nod: hybu gwybodaeth ddiwylliannol ein staff a'u hysgogi i ddysgu, dangos sut y gall staff ddefnyddio'r iaith yn y gwaith ac mewn mannau eraill, a phwysleisio'r angen i weithio yn unol â'n rhwymedigaethau cyfreithiol.

Mae'r cwrs yn dechrau drwy ddangos pam ei bod yn bwysig gwybod am hanes, iaith a diwylliant ein gwlad. Yna mae'n olrhain hanes Cymru a'i hiaith o'r llwythau Celtaidd tua 500 CC hyd heddiw. Mae hefyd yn tynnu sylw at adegau allweddol yng ngwleidyddiaeth Cymru lle bu pobl yn ymladd dros eu diwylliant a'u hiaith. Er enghraifft, adroddwn hanes Trefor ac Eileen Beasley, a wrthododd dalu eu trethi yn Saesneg pan oedd y rhan fwyaf o'u hardal yn siarad Cymraeg. Bu iddynt wrthsefyll hynny am 8 mlynedd nes iddynt dderbyn gorchymyn treth ddwyieithog yn 1960. Dywedodd staff a ddilynodd y cwrs hwn fod y stori hon wedi eu helpu i ddeall pam fod ein sefydliad am wella ein darpariaeth gwasanaeth Cymraeg a gwneud yr iaith yn weladwy ym Mlaenau Gwent.

Pwysigrwydd Gwasanaethau Cyngor Dwyieithog Gweithred cyhoeddus a helpodd i newid cyfreithiau

- ▶ Rhwng 1952 a 1960 gwrthododd Trefor ac Eileen Beasley o Langennech, yn Llanelli, Sir Gaerfyrddin dalu eu trethi lleol oni bai bod y galwadau treth yn Gymraeg.
- ▶ Roedd yr awdurdod lleol (Rhanbarth Gwledig Llanelli) yn 84% yn siarad Cymraeg yn 1951.
- ▶ Yn ystod y frwydr 8 mlynedd cymerwyd dodrefn y Beasleys gan feiliaid deirgwaith ond gwrthododd ildio ar eu nod o dderbyn gwasanaeth Cymraeg.
- ▶ O'r diwedd yn 1960 cyhoeddwyd gofynion treth ddwyieithog.

Daw'r cwrs i ben drwy archwilio sut i ddefnyddio'r iaith o fewn y gweithle trwy hyfforddiant ffurfiol ac awgrymiadau anffurfiol fel gwrandao ar restr chwarae Cymraeg ar eich egwyl ginio tra'n gweithio gartref.

Porth Hyfforddi Newydd yn cael ei Gomisiynu – Thinqi

Mae'r Tîm Datblygu Sefydliadol ar hyn o bryd yn comisiynu porth hyfforddi newydd, 'Thinqi'. Bwriedir i'r porth hwn fod ar gael i staff yn ail hanner 2024. Er bod yr adnoddau sydd ar gael ar hyn o bryd trwy fewnwyd y Cyngor yn parhau i fod yn hygyrch staff, bydd gan y porth newydd hefyd adnoddau hyfforddi pellach a gweithdrefn fonitro fwy effeithlon i sicrhau bod pob aelod o staff yn cwblhau'r hyfforddiant iaith Gymraeg ac ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

thinqi

Recriwtio ac Apwyntio

Safon 136

Os yw corff yn asesu'r anghenion ar gyfer unrhyw swydd newydd neu swydd wag, rhaid iddo asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg, a chategoreiddio'r swydd fel swydd sy'n gymwys i unrhyw un neu ragor o'r categorïau canlynol:

- Mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol
- Mae angen dysgu sgiliau Cymraeg pan benodir i'r swydd
- Mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol
- Nid yw sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol.

Safon 136A

Os yw corff wedi categoreiddio swydd (yn unol â safon 136) yn un y mae sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, yn ddymunol neu fod angen eu dysgu rhaid iddo:

- bennu hynny wrth hysbysebu'r swydd, a
- hysbysebu'r swydd yn Gymraeg

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn rydym wedi gwneud newidiadau sylweddol i'r broses recriwtio gyda'r nod o hysbysebu mwy o rolau gyda sgiliau Cymraeg yn hanfodol. Cyn creu hysbyseb swydd, mae angen i reolwyr lenwi ffurflen Awdurdodi Recriwtio. Mae'r ffurflen hon yn pennu'r swydd-ddisgrifiad, y cais am hysbyseb, y broses gyfweled ac unrhyw gyflogaeth ddilynol. Adran olaf y ffurflen hon yw'r 'Asesiad Sgiliau Cymraeg'. Ers i Safonau 136 a 136a gael eu cymhwyso i'r Cyngor ym mis Mawrth 2016, mae'r Cyngor wedi gwerthuso'r sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ar gyfer pob rôl newydd neu wag.

Mae'r asesiad diwygiedig yn annog dull mwy gweithredol o ddod o hyd i bobl â sgiliau Cymraeg. Fel y soniwyd ar DUDALEN ***, mae Safon 127 wedi diweddarau'r Fframwaith Asesu Sgiliau Iaith Gymraeg i'w wneud yn fwy cywir ar gyfer hunanasesu gallu yn y Gymraeg. Ychwanegwyd Cymraeg lefel 'cwrteisi' i ddangos y pwysigrwydd a'r potensial y mae'r Cyngor, fel cyflogwr, yn ei weld o fod ag unrhyw lefel o allu i siarad Cymraeg. Rydym wedi creu ymgyrch gyfathrebu barhaus i gyfleu'r neges hon i'r cyhoedd ac yn annog ymgeiswyr i gynnwys eu sgiliau Cymraeg ni waeth pa mor fach ydynt wrth ymgeisio drwy ein sianeli cyfryngau cymdeithasol. Mae enghraifft i'w gweld isod.

Rydych chi'n fwy medrus nag yr ydych chi'n sylweddoli

Rydym yn gweld gwerth Cymraeg lefel cwrteisi – ydych chi?

Os gallwch chi ddweud cyfarchion syml, ymadroddion ac enwau lleoedd yn Gymraeg rydych chi eisoes ar lefel 1, felly rhwch wybod i ni pan fyddwch yn gwneud cais am swydd efo Cyngor Blaenau Gwent.

Mae gan y Cyngor diddordeb mewn eich potensial a gall gynnig ystod eang o hyfforddiant.

Cymraeg

Mae diwygiadau wedi'u gwneud i'r Ffurflen Awdurdodi Recriwtio i gynnwys siart lif sy'n pennu'r categori sgiliau Cymraeg sydd ei angen ar yr hysbyseb swydd. Mae'r newidiadau wedi'u gwneud i gryfhau'r ystyriaeth i sgiliau Cymraeg o fewn rolau ac yn ei dro recriwtio mwy o aelodau staff sy'n siarad Cymraeg i'r sefydliad, yn enwedig wrth recriwtio ar gyfer rôl sydd â chyswllt uniongyrchol â'r cyhoedd.

Mae'n ofynnol i'r rheolwr sefydlu a oes ganddo aelod o staff sy'n gallu darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg. Os ydynt yn gwneud hynny, gellid hysbysebu'r swydd wag gan fod sgiliau Cymraeg yn ddymunol.

Fodd bynnag, **os nad** oes gan y tîm aelod o staff sy'n gallu darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg a bod y swydd wag mewn cysylltiad â'r cyhoedd, bydd angen hysbysebu'r swydd wag gan ddefnyddio un o'r canlynol:

- Sgiliau Cymraeg Lefel 1 Mynediad/Cwrteisi (fel isafswm) yn ddymunol ac angen eu dysgu pan benodir. Byddai angen dilyn cwrs hyfforddi ar-lein "Croeso Rhan 1 a 2" (10 awr i gyd). Byddai'r opsiwn hwn yn cael ei ddefnyddio os yw'r cyswllt â'r cyhoedd yn anaml (misol).
- Sgiliau Cymraeg Lefel 1 Mynediad/Cwrteisi (fel isafswm) yn hanfodol. Ni fyddai ymgeiswyr nad ydynt yn bodloni'r gofyniad hwn yn cael eu rhoi ar restr fer am gyfweliad. Mae angen dilyn cyrsiau hyfforddi ar-lein adeg penodi, oni bai eu bod wedi'u dilyn yn flaenorol. Byddai angen cyflawni "Croeso Rhan 1 a 2" a "Croeso Nôl Rhan 1 a 2 (cyfanswm o 20 awr). Byddai'r opsiwn hwn yn cael ei ddefnyddio pe bai cyswllt â'r cyhoedd yn digwydd yn aml (dyddiol/wythnosol).

Mae angen i'r rheolwr fonitro cwblhau'r cyrsiau hyfforddi ar-lein uchod. Mae'n dal yn ofynnol i bob rôl gael ei hysbysebu gyda sgiliau Cymraeg 'dymunol' fel isafswm.

Nifer y Swyddi a Hysbysebwyd

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn mae cyfanswm o 288 o hysbysebion swyddi wedi'u cyhoeddi, gyda 3 ohonynt wedi'u nodi fel 'Cymraeg yn hanfodol', gyda'r 285 sy'n weddill yn cael eu categorio fel 'Cymraeg yn ddymunol'. Er ein bod yn sylweddoli bod hwn yn ffigur eithaf isel, rydym yn gobeithio gweld hwn yn cynyddu ar ôl i'r nodiadau newid uchod gael eu cymeradwyo ganol mis Chwefror 2024.

2.4 Bodloni ein Safonau Hybu / Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27

Mae'n ofynnol i bob awdurdod lleol ar draws Cymru lunio strategaeth sy'n amlinellu sut yr ydym ni, ynghyd â chymorth gan ein partneriaethau, yn bwriadu hybu'r iaith, cynyddu amlygrwydd iaith a chyfleoedd i ymgysylltu â'r iaith a diwylliant. Mae ein strategaeth wedi'i hysgrifennu yn unol â tharged Llywodraeth Cymru o gyrraedd 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg ar draws Cymru erbyn 2050. Nododd data Cyfrifiad diweddaraf (2021) fod 4,035 o siaradwyr Cymraeg yn byw ym Mlaenau Gwent, sy'n cyfateb i 6.2% o'i phoblogaeth. Er mwyn cyrraedd nod Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr yn y 28 mlynedd nesaf byddai angen cynnydd o 46% ym Mlaenau Gwent. Mae 46% yn 1,856 o siaradwyr ychwanegol, sy'n cyfateb i 66 o siaradwyr ychwanegol yn flynyddol.

Ar hyn o bryd rydym yn yr ail flwyddyn o weithredu [Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27](#).

Mae strategaeth hybu Blaenau Gwent wedi'i rhannu'n dri phrif amcan fel y nodir isod:

Amcan 1 – Teulu a Chymuned

'Gan weithio gyda'n partneriaid byddwn yn hybu ac yn annog y defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd a'r gymuned.'

Amcan 2 – Plant a Phobl Ifanc

'Cynyddu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phobl ifanc.'

Amcan 3 – Cymraeg yn y Gweithle

'Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.'

Trefniadau Strategaeth Hybu a Chynllunio Busnes

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn mae gweithdrefnau monitro mewnol wedi'u hadolygu a'u diweddarau i gynnwys ystyriaeth o Strategaeth Hybu'r Gymraeg o fewn trefniadau cynllunio busnes pob cyfarwyddiaeth.

Mae cynlluniau busnes y Cyngor yn cael eu goruchwyllo gan ein Tîm Rheoli Perfformiad. Mae'r adroddiadau'n cael eu diweddarau'n chwarterol gan Uwch Reolwyr, gan gynnwys Rheolwyr Gwasanaeth, Penaethiaid Gwasanaeth, Prif Swyddogion a Chyfarwyddwyr. Defnyddir y wybodaeth hon a adroddir i boblogi adroddiadau cynnydd ac adroddiadau blynyddol ar draws y Cyngor. Mae'r broses hunanasesu flynyddol yn galluogi'r Cyngor i fyfrio ar y cynnydd a wnaed yn erbyn y blaenoriaethau a nodir yn y Cynllun Corfforaethol 2022-27.

Mae cynnwys Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn yr adroddiadau ar gyfer pob maes o fewn y Cyngor yn cefnogi ei weithrediad mewn perthynas â gweithredu'r strategaeth a'i monitro llwyddiannus. Wrth ddrafftio ein hadroddiad blynyddol blaenorol daeth i'r amlwg nad oedd ein proses fonitro yn dal y gwaith gwych sy'n cael ei wneud ar draws y Cyngor i gefnogi'r Gymraeg yn llwyddiannus. Mae cynnwys y Strategaeth Hybu yn y cynlluniau busnes yn anelu at wneud staff yn fwy ymwybodol o sut y gall, ac y mae eu gwaith yn cefnogi ein hamcanion ac yn sicrhau mwy o atebolrwydd yn erbyn gweithredoedd penodol gan ein bod yn gallu monitro eu cymhwysiad o fewn gwaith yr adrannau perthnasol.

Y Gronfa Ffyniant Gyffredin ar gyfer y Gymraeg

Cymunedau a Lleoedd: Cymorth i weithgareddau celfyddydol, diwylliannol, treftadaeth a chreadigol lleol.

Ar ddechrau 2024, gwnaeth y Timau Polisi gais am Gyllid o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin i gefnogi costau parhaus sy'n gysylltiedig â chyflogaeth a gweithgareddau cysylltiedig rôl Swyddog Cymorth y Gymraeg o fewn y cyngor. Mae'r cyllid hwn yn allweddol i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r strategaeth hybu.

Mae gan Flaenau Gwent gymdeithas Gymraeg weithgar a Menter Iaith, a gwerthfawrogiad a pharch ar y cyd at yr iaith. Dangosir hyn gan greu egin ysgol cyfrwng Gymraeg newydd yn Nhredegar, oherwydd y diffyg lleoedd sydd ar gael yn ein hysgol gynradd cyfrwng Gymraeg arall.

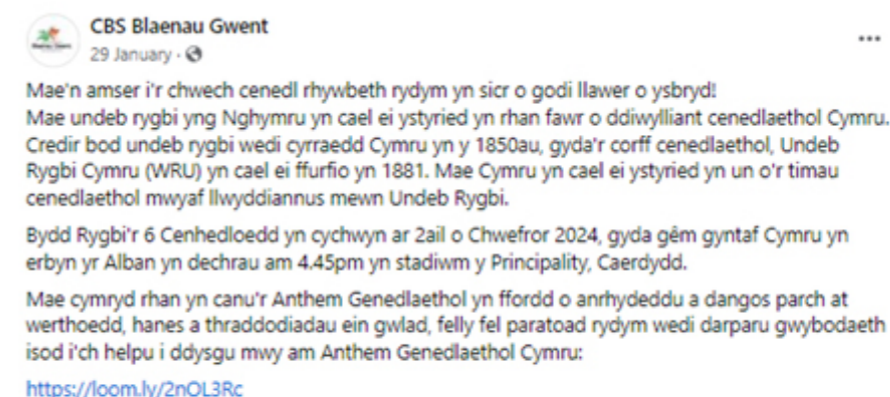
Rydym am gadw'r momentwm hwn i fynd gyda rôl y Swyddog Cymorth y Gymraeg, sy'n gallu cynllunio a chynnal digwyddiadau sy'n annog a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg. Bydd cydweithio ag ysgolion cyfrwng Gymraeg ac ysgolion cyfrwng Saesneg drwy'r fforwm addysg yn rhoi cyfle da i'r swyddog gyflawni Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, sy'n bwysig iawn ar gyfer y strategaeth hybu.

Gan ddefnyddio sgiliau ac angerdd y Swyddogion Cymorth y Gymraeg newydd at y Gymraeg/ein mamiaith, gallant danio diddordeb yn yr iaith mewn sawl ffordd, megis cynyddu'r defnydd o Gymraeg achlysurol a helpu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn achlysurol yn y gymuned.

Mae Swyddog Cymorth y Gymraeg eisoes wedi dechrau cryfhau ein partneriaethau, gan ymweld â grwpiau Gymraeg lleol i ddarganfod sut y gallwn wneud mwy o ddefnydd o'r iaith ym Mlaenau Gwent, dysgu o arfer da a gwrando ar awgrymiadau. Mae'r swyddog hefyd wedi bod yn rhoi sesiynau i holl dimau'r Cyngor, gan gynnig cyngor ar sut i weithio nid yn unig yn unol â'n gofynion iaith Gymraeg, ond sut i ddefnyddio a mwynhau'r iaith yn y gweithle mewn gwirionedd. Bydd yr hyfforddiant hwn i staff yn ddefnyddiol iawn i drigolion, wrth i ni adeiladu gwell gallu ar draws yr adrannau i ddarparu ein gwasanaethau yn Gymraeg.

Mae'r cyllid wedi meithrin gallu o fewn y Tîm Polisi i gefnogi gweithredu amcanion Strategaeth Hybu'r Gymraeg. Nod ein cynllun cyfathrebu yw hybu agweddau cadarnhaol ein hiaith a'n diwylliant Cymreig o fewn ein sefydliad, y tu allan gyda'r cyhoedd, a thrwy ein sianeli addysg. Rydym wedi rhannu rhai postïadau ymwybyddiaeth ddiwylliannol Gymreig ar gyfryngau cymdeithasol a rhai syniadau am weithgareddau mewn bwletinâu ysgol. Gweler y canlynol am rai enghreifftiau.

Cofleidio'r iaith yn ystod y Chwe Gwlad 2024

Hen Wlad Fy Nhadau - sing the Welsh national anthem

Mae hen wlad fy nhadau yn annwyl i mi Gwlad beirdd a chantorion, enwogion o fri Ei gwrol ryfelwyr, gwladgarwyr tra môd Tros ryddid gollasant eu gwaed	This land of my fathers is dear to me Land of poets and singers, and people of stature Her brave warriors, fine patriots Shed their blood for freedom
Gwlad, Gwlad, pleidiol wyf i'm gwlad Tra môr yn fur i'r bur hoff bau O bydded i'r heniaith barhau	Land, Land! I am true to my land! As long as the sea serves as a wall for this pure, dear land May the language endure for ever

Dathlu Dydd Miwsig Cymru ([Dydd Miwsig Cymru](#))

CBS Blaenau Gwent
8 February · 🌐

Bydd Dydd Miwsig Cymru yn digwydd ar 9 Chwefror
Mae Diwrnod Cerddoriaeth y Gymraeg yn dathlu pob math o gerddoriaeth y Gymraeg. P'un a ydych chi'n ffanc ar indie, roc, punc, funk, gwerin, electronica, hip hop neu unrhyw beth arall, mae yna gerddoriaeth anhygoel yn cael ei wneud yn y Gymraeg i chi ei ddarganfod.
Ond nid oes rhaid i chi aros tan Ddiwrnod Cerddoriaeth y Gymraeg i rannu eich cariad at gerddoriaeth y Gymraeg neu i ddod o hyd i'ch hoff gerddoriaeth newydd, dim ond dilynwch @Miwsig neu chwilio #Miwsig.
Pam na fwynhewch ychydig o gerddoriaeth gyda'ch teuluoedd: <https://loom.ly/v7KU7Xc>

Dydd Miwsig Cymru!

Beth yw 'Dydd Miwsig Cymru'?

Mae [Dydd Miwsig Cymru](#) yn ddigwyddiad blynyddol ar y 9fed o Chwefror i ddathlu pob math o gerddoriaeth Gymraeg. Dyma'r nawfed Dydd Miwsig Cymru a gobeithiwn y byddwch yn ymuno â ni i ddathlu ein diwylliant Cymreig!

Sut gall eich ysgol gymryd rhan?

Ysgolion Cynradd	Ysgolion Uwchradd
Gwrandewch ar Seren a Sbarc , rhestr chwarae Cymraeg wedi'i theilwra ar gyfer plant.	Gwrandewch ar restr chwarae Y Gorau o Gymru .
Chwaraewch ganeuon Cymraeg a gofynnwch i'r myfyrwyr symud i'r gerddoriaeth. Anogwch nhw i greu eu symudiadau eu hunain wedi'u hysbrydoli gan y synau a'r geiriau.	Dyluniad Clawr Albwm: Crewch gynrychiolaeth weledol o gân neu albwm. Meddyliwch yn weledol - pa ddelweddau, lliwiau a symbolau sy'n cynrychioli eich cerddoriaeth a'i neges orau.
Heriwch eich dosbarth i ddylunio poster ar gyfer gig miwsig neu defnyddiwch ein templedi poster a gofynnwch iddynt ysgrifennu beth hoffent ei wneud i ddathlu Dydd Miwsig Cymru 2024	Crewch gân Cymraeg gan ddefnyddio Cynllun Gwers DyddMiwsig Cymru
Cewri Cymru: Ymunwch yn y gyfres hon o sesiynau addysgol ar-lein sy'n amlygu unigolion nodedig sydd wedi manteisio ar eu gallu i siarad Cymraeg	Oes gan eich ysgol gân – beth am berfformio cân Gymraeg ar gyfer y diwrnod arbennig hwn?
Oes gan eich ysgol gân – beth am berfformio cân Gymraeg ar gyfer y diwrnod arbennig hwn?	Ymchwiliwch i'r sin gerddoriaeth Gymraeg ym Mlaenau Gwent – gadewch i ni gymryd rhan!
Rhannwch y myfyrwyr yn grwpiau a rhowch ddeunyddiau wedi'u hailgylchu iddynt greu eu hofferynnau syml eu hunain. Anogwch nhw i fod yn greadigol ac arbrofi gyda synau gwahanol cyn ychwanegu geiriau Cymraeg.	Ailweithio Geiriau Cân: Addaswch eiriau cân Gymraeg i fynd i'r afael â mater neu thema gyfoes sy'n berthnasol i'w bywydau eu hunain, gan gadw ysbryd y gerddoriaeth wreiddiol. Cyflwynwch eu geiriau wedi'u hailweithio neu eu perfformio'n greadigol.

Does dim rhaid aros tan Ddydd Miwsig Cymru i rannu eich cariad at gerddoriaeth Gymraeg neu i ddod o hyd i'ch hoff alaw newydd, dilynwch @Miwsig neu chwiliwch #Miwsig.

Dathliadau Dydd Gŵyl Dewi wedi'u hariannu gan Y Gronfa Ffyniant Gyffredin

Cafodd y llythyr canlynol ei bostio ar ein bwletin ysgolion ym mis Ionawr 2024 yn lansio cystadleuaeth i ddylunio clawr yr adroddiad hwn a mynychu cyflwyniad Dydd Gŵyl Dewi arbennig yn y Swyddfeydd Cyffredinol i gyd wedi'i ariannu drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin.

Cystadleuaeth Tynnu Llun Ysgolion Dydd Gŵyl Dewi!
Dyluniwch Glawr Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg!

Beth yw Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg?
 Mae'n rhaid i Gyngor Blaenau Gwent gyhoeddi adroddiad bob blwyddyn sy'n diweddarau'r holl waith gwych yr ydym ni a'n partneriaid yn yr ardal wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i gefnogi'r Gymraeg. Rydym eisiau eich help i greu'r clawr – anfonwch lun/paentiad/delwedd i'w ddefnyddio fel clawr i adroddiad eleni. **Defnyddir delwedd yr enillydd fel clawr blaen ein hadroddiad blynyddol** a bydd yn cael ei wahodd i ddigwyddiad yn y Swyddfeydd Cyffredinol ar y 1af o Fawrth i dderbyn eu tystysgrif!

Beth allech chi ei ddarlunio?
 Rydym ni eisiau i'ch cais fod yn lun/paentiad/ffotograff o'r hyn rydych chi'n ei feddwl pan fyddwch chi'n meddwl am Flaenau Gwent a beth mae'n ei olygu i fod yn Gymro. Beth am dynnu llun un o'n tirnodau lleol fel, Gwarcheidwad y Cymoedd, Y Swyddfeydd Cyffredinol, Cloc Tref Tredegar...

Pwy all gystadlu?
 Mae'r gystadleuaeth hon yn agored i bob myfyriwr ym Mlynnyddoedd 5 a 6.
Anfonwch eich ceisiadau i mewn erbyn 26 Chwefror 2024 i
Katherine.watkins-hughes@blaenau-gwent.gov.uk

Cawsom nifer o geisiadau eithriadol, gan adael ein haelodau etholedig gyda'r dasg anodd o ddewis yr enillydd. Yn y pen draw, fe enwyd Lyla Kirwan o Ysgol Gynradd Ystruth yn fuddugol am ei llun rhyfeddol o gerflun Gwarcheidwad y Cymoedd yn Abertyleri, wedi'i hamgylchynu gan wely hardd o gennin Pedr. Mae gwaith celf Lyla i'w weld ar glawr yr adroddiad hwn.

Mynychodd Lyla, ynghyd â'i mam a'i thad y seremoni yn y Swyddfeydd Cyffredinol lle gellir ei gweld yn cael tynnu ei llun gyda'r Cyngorydd Edmunds a gyflwynodd hamper o lyfrau celf Cymreig i Lyla.

Daeth y digwyddiad ag aelodau allweddol ynghyd, gan gynnig cipolwg ar hanes Dydd Gŵyl Dewi gan y Cyngorydd Smith yn dilyn perfformiad croesawgar o ganeuon Cymraeg gan Gôr Orffews Abertyleri. Yna cawsom gyfle i gydnabod ymdrechion ein staff sydd wedi bod yn cwblhau cwrs dan arweiniad tiwtor trwy Dysgu Cymru, gan roi gwybodaeth i fynychwyr am yr hyfforddiant sydd ar gael iddynt a gofyn cwestiynau i'r dysgwyr am eu profiad. Clywsom hefyd gan ein Cyfarwyddwr Addysg dros dro Luisa Munro-Morris am ddatblygiadau'r egin ysgol cyfrwng Cymraeg newydd yn Nhredegar.

Daeth y seremoni i ben gyda pherfformiad teimladwy o Anthem Genedlaethol Cymru gan y côr (edrychwch ar y [fideo](#)) a pheth amser i fwynhau pice ar y maen a Bara Brith o fecws lleol.

Nidd oedd y dathliad yn gyfyngedig i'r Swyddfeydd Cyffredinol, trefnodd ein Tîm Adfywio dathliad gyda'r ysgolion lleol yn llawn canu a mwy o bice ar y maen yn Sgwâr y Farchnad Brynmawr.

Edrychwch ar y fideos isod i weld balchder cymuned Blaenau Gwent yn disgleirio:

[Dydd Gŵyl Dewi Hapus o Dref Brynmawr](#)

[Plant Ysgol yn canu yn Sinema Neuadd y Farchnad \(Sinema Hynaf Cymru!\)](#)

[Hybu'r Iaith Gymraeg yn Llyfrgell Abertyleri](#)

Am y flwyddyn ddiwethaf mae clwb Cymraeg sy'n agored i bob lefel gallu wedi bod yn cyfarfod ar ddydd Mercher i sgwrsio yn Gymraeg. Hwylusir y clwb gwyh hwn gan Sarah Merton, cynorthwydd llyfrgell a dysgwr ac athrawes Gymraeg gweithgar. Penderfynodd Sarah ddysgu Cymraeg ar ôl gweld pwysigrwydd yr iaith a diwylliant yn Ffrainc yn ystod ei theithiau yn cefnogi tîm pêl-droed Cenedlaethol Cymru yn 2016. Ymunodd â chynllun Dysgu Cymraeg yn 2017. Ar ôl gorffen pob lefel cwrs o Dysgu Cymraeg, derbyniodd Sarah wobr Siaradwr Newydd y Flwyddyn gan Goleg Gwent y llynedd.

"Roedd fy nhiwtor yn anhygoel ac mae'n parhau i fy helpu'n fawr".

Mae Sarah bellach yn gweithio'n rhan-amser fel tiwtor i Dysgu Cymraeg. Disgrifiodd Sarah y grŵp fel:

“anffurfiol a hamddenol iawn, rydym yn cael paned a sgwrs, mae'n bleser cefnogi dysgwyr a'u helpu i fagu hyder, roedd Abertyleri yn arfer bod yn gymuned Gymraeg ei hiaith felly bob wythnos rydym yn anelu at gydweithio i adennill ein mamiaith”.

Cynigiodd Bethan Lawrence, Cynorthwydd Llyfrgell Allgymorth ar gyfer llyfrgelloedd Blaenau Gwent, y canlynol mewn perthynas â'r sesiynau:

“Pan oeddwn i yn yr ysgol, dim ond pwnc arall oedd y Gymraeg i'w gymryd a doedd gen i ddim y diddordeb i ddysgu'r iaith, er fy mod yn falch o fod yn Gymraes a'm treftadaeth. Dim ond pan oeddwn yn fy 30au y gwnes i ddarganfod bod gen i gysylltiadau cryf gyda fy nghyndeidiau Cymraeg fy hun, a dechreuais weithio ar wella fy sgiliau Cymraeg a dysgu, gan obeithio anrhydeddu fy ngwreiddiau. Mae hyn yn rhywbeth yr wyf wedi bod yn angerddol am ei gynnwys yn fy rôl allgymorth ar gyfer llyfrgelloedd Blaenau Gwent.”

Mae'r gwasanaeth llyfrgell ym Mlaenau Gwent wedi bod yn ceisio cynnig mwy o ddigwyddiadau a gweithgareddau sy'n canolbwyntio ar y Gymraeg. Mae ganddyn nhw grŵp Cymraeg (Clwb Cymraeg) eisoes ar ddydd Mercher ar safle Abertyleri, ac yn yr un lle yn fuan bydd [Cylch Ti a Fi](#) gyda phartneriaid blynyddoedd cynnar, [Mudiad Meithrin](#). Bydd y grŵp ar gyfer plant dan oed ysgol i chwarae, canu, gwneud a mwynhau eu hunain mewn amgylchedd hamddenol, cyfeillgar a diogel. Nid oes angen i chi siarad Cymraeg gan fod pob gweithgaredd yn ddwyieithog a byddant yn helpu i symud ymlaen i'r Cylch Meithrin ac i addysg Gymraeg.

Mae'r llyfrgell wedi bod yn ehangu eu llyfrau Cymraeg i blant ac oedolion, sy'n cynnwys y gyfres oedolion [Amdani](#). Mae staff brwdfrydig y llyfrgell hefyd wedi bod yn brysur yn cofleidio ein dyddiau o arwyddocâd diwylliannol fel y gwelir isod:

Mae Llyfrgell Blaenau hefyd yn arddangos llyfrau am bobl bwysig yn ein diwylliant Cymreig i ysbrydoli plant sy'n dod i'r llyfrgell i fod yn falch o Gymru.

Menter Iaith Blaenau Gwent, Torfaen a Mynwy

Mae Menter Iaith yn fudiad sy'n gyfan gwbl ymroddedig i hybu a hwyluso'r Gymraeg. Mae ein [Menter](#) hefyd yn gwasanaethu ardal Torfaen a Mynwy (Sir Fynwy) gan roi digon o gyfleoedd i ni ymgysylltu â'n hawdurdodau cyfagos trwy gyfrwng y Gymraeg. Isod, fe welwch nifer fach yn unig o ddigwyddiadau y mae'r Fenter Iaith wedi'u cynnal ym Mlaenau Gwent yn ystod y cyfnod adrodd hwn.

2.5 Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022/32

Mae cyflawni Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn llwyddiannus yn hanfodol o ran cyrraedd targed Llywodraeth Cymru o gyrraedd 1 miliwn o siaradwyr yng Nghymru erbyn 2050. Mae'r cynllun hefyd yn chwarae rhan arwyddocaol wrth gyflawni'r amcanion a nodir yn Strategaeth Hybu Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent. Nod amcan dau Strategaeth Hybu'r Gymraeg yw "cynyddu'r ddarpariaeth o addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phobl ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith". Felly credwn ei bod yn hanfodol bod trosolwg byr o'r cynllun a'i ddatblygiadau yn cael ei gynnwys yn yr adroddiad hwn. Os hoffech ddarllen y cynllun yn ei gyfanrwydd mae i'w weld [yma](#).

Mae'r Tîm Addysg yn cynhyrchu adolygiad yn erbyn Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg bob blwyddyn. Gellir dod o hyd i'r adroddiad adolygu diweddaraf [yma](#).

Cymeradwywyd Cynllun Strategol 10 Mlynedd y Gymraeg mewn Addysg Blaenau Gwent 2022-2032 ym mis Gorffennaf 2022 gan Weinidogion Cymru i'w roi ar waith ym mis Medi 2022. Mae'r cynllun wedi'i alinio'n uniongyrchol â fframweithiau strategol y Gymraeg Llywodraeth Cymru a'r Cyngor. Gellir crynhoi'r blaenoriaethau strategol a amlygwyd yn y ddogfen 10 mlynedd WESP fel a ganlyn:

- Codi proffil a lefelau cyfranogiad ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol 11% erbyn 2032 i gyfrannu at y weledigaeth o filiwn o siaradwyr erbyn 2050.
- Cynyddu'r ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar i ysgogi galw rhieni i alluogi twf ar draws y Fwrdeistref Sirol.
- Parhau i gynyddu cyfraddau trosglwyddo o ddarpariaeth feithrin cyfrwng Cymraeg i Ysgol Gymraeg Bro Helyg.
- Agor darpariaeth Gynradd cyfrwng Cymraeg Egin ysgol yn Sirhywi Tredegar ar Ffordd y Siartwyr ar gyfer Medi 2024 gyda Disgyblion Meithrin a Derbyn yn cael eu derbyn ym Medi 2023 ar safle ysgol dros dro yn Nhŷ Bedwellty.
- Gweithio'n rhanbarthol gydag Awdurdodau Lleol De-ddwyrain Cymru i sicrhau lleoedd i ddysgwyr Blaenau Gwent mewn darpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg.
- Gwella deilliannau dysgwyr cyfrwng Cymraeg fel bod dysgwyr yn codi dyheadau a gwella eu cyfleoedd bywyd.

Daeth cynllun 10 mlynedd WESP Blaenau Gwent i rym ym mis Medi 2022 gyda Chymeradwyaeth Llywodraeth Cymru. Mae Blaenau Gwent wedi gallu gosod targedau uchelgeisiol ond realistig ar gyfer y datblygiadau tymor byr, canolig a hir. Ochr yn ochr ag adolygiad o Gynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, mae strwythur Fforwm Addysg Gymraeg (WEF) Blaenau Gwent, aelodaeth a dogfennaeth gysylltiedig yn cael eu hadolygu a'u cryfhau'n flynyddol, mae ffurflen fonitro a chynllun cyflawni cadarn i gefnogi llwyddiant hybu addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae cyfarfodydd WEF yn cael eu cynnal bob tymor ac wedi cael eu canmol gan Lywodraeth Cymru a chydweithwyr am eu gwaith partneriaeth cryf. Mae ganddynt hefyd weithdai penodol ar gynlluniau Cyfathrebu a chanlyniadau is-grwpiau yn unol â chynllun 10 mlynedd y Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg.

Gwnaeth partneriaid sylwadau ar effeithiolrwydd y Fforwm, sydd yn ei dro wedi cael effaith gadarnhaol ar aelodaeth, presenoldeb a chanlyniadau. Yn ogystal, y Rheolwr Gwasanaeth ar gyfer Trawsnewid Addysg a Newid Busnes yw cadeirydd Is-grŵp Rhanbarthol Cynllunio Lleoedd Ysgol a Galw Fforwm Strategol WEF. Mae'r grŵp yn cyfarfod bob chwarter ac yn ystyried y meysydd gwaith a ganlyn:

- Datblygu Strategaeth Hybu a Chyfathrebu Rhanbarthol
- Monitro'r Galw am Lleoedd Addysg Cyfrwng Cymraeg a'r nifer sy'n manteisio arnynt
- Adolygiad Rhanbarthol o Ddarpariaeth Ysgolion Uwchradd Cyfrwng Cymraeg
- Cynigion a Phrosiectau Band B Grant Addysg Cyfrwng Cymraeg a Chymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu
- Diweddariadau WESP a WEF
- Trochi

Mae'r Cyngor wedi diweddarau ei dudalennau gwe i hysbysu'r gymuned ehangach o fanteision bod yn Ddwyieithog i gefnogi llyfryn cydweithredol WEF o'r enw 'Bod yn Ddwyieithog / Becoming Bilingual' sy'n hybu manteision siarad Cymraeg a Saesneg.

Adolygir y ddogfen yn flynyddol a'i rhannu gyda theuluoedd darpar ddisgyblion. Mae'r llyfryn hefyd yn gysylltiedig â'r broses dderbyn ac yn cael ei rannu â gweithwyr iechyd proffesiynol, lleoliadau blynnyddoedd cynnar, ysgolion, a phartneriaid a gweithwyr proffesiynol perthnasol eraill, i hybu cyfleoedd ac addysg Gymraeg yn lleol. Dyluniodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Casnewydd osodiad y llyfrynau 'Bod yn Ddwyieithog' ar gyfer holl Gonsortia De-ddwyrain Cymru ac ar hyn o bryd mae yn y broses o adolygu'r strwythur, ac yn dilyn hyn byddwn yn gallu diweddarau ein gwybodaeth gan ddilyn yr un fformat, gyda'r llyfrynau cyfredol i'w hanfon nesaf ym mis Ebrill 2024 gan ddefnyddio'r data genedigaethau byw.

Cafodd hunanasesiad Blaenau Gwent 2023/24 yn erbyn cynnydd allweddol ei gynnal yn Ambr, gyda chyfradd cwblhau yn erbyn y cynllun gweithredu newydd fel a ganlyn:

- 13% (19 cam gweithredu) wedi'u cwblhau
- 88% (108 o gamau gweithredu) ar y gweill
- 10% (12 cam gweithredu) wedi'u cwblhau

Mae angen rheolaeth a monitro parhaus i sicrhau bod y cynllun a'r targedau yn adlewyrchu'r angen, a bod yr amcanion allweddol yn cael eu cyflawni o fewn cyfnod pob cynllun cyflawni. Mae rhai o brif gyflawniadau'r sesiwn academaidd ddiwethaf yn cynnwys:

1. Agorodd Ysgol Gymraeg Tredegar ym Medi 2023 mewn lleoliad dros dro – Tŷ Bedwellty, ar gyfer disgyblion oed Meithrin a Derbyn. Mae niferoedd yn gadarnhaol gyda'r ysgol yn y flwyddyn gyntaf gyda 12 disgybl ar y gofrestr ar gyfer y Meithrin a Derbyn. Ym mis Medi 2024, y niferoedd ar y gofrestr yw 12, gydag ail ystafell ddosbarth ar gael ar y safle dros dro ar gyfer derbyniadau newydd hyd nes y bydd yr adeilad newydd yn barod i'w meddiannu yng Ngwanwyn 2025.
2. Mae Blaenau Gwent wedi cyflawni'n llwyddiannus yn erbyn rhaglen Band B Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu Llywodraeth Cymru ar gyfer gwaith ailfodelu yn Ysgol Gymraeg Bro Helyg yn nhymor yr Hydref 2022. Mae'r tîm trawsnewid addysg yn aros am ddyddiad agor swyddogol ar gyfer Gweinidogion sydd wedi'i amserlennu ym mis Mai 2023. Yn ogystal, mae Addysg yn bwrw ymlaen â phrosiect i greu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg â 210 o leoedd, Ysgol Gymraeg Tredegar, ymbarél o Ysgol Gymraeg Bro Helyg, ynghyd â chyfleuster gofal plant cysylltiedig yn Nyffryn Tredegar/Sirhywi ar Ffordd y Siartwyr, a fydd yn barod i'w meddiannu yng ngwanwyn 2025. Gweler tudalen 42 am ddetholiad o ddelweddau o'r myfyrwyr sy'n gwneud y gorau o'u hamser yn Nhŷ Bedwellty ar hyn o bryd ac edrychiad gorffenedig Ysgol Gymraeg Tredegar.
3. Mae athrawes a chynorthwydd addysgu ychwanegol wedi'u recriwtio i ddechrau gweithio yn lleoliad dros dro Ysgol Gymraeg Tredegar yn Nhŷ Bedwellty, sydd i fod i ddechrau ym mis Medi 2024.

4. Mae Cyngor Blaenau Gwent wedi datblygu cynllun marchnata a chyfathrebu cryf, gan dargedu a hybu manteision bod yn ddwyieithog, tra hefyd yn sefydlu dulliau priodol o ymgysylltu ac ymgynghori â rhanddeiliaid, er mwyn llywio blaenoriaethau strategol allweddol, gyda chynlluniau ar gyfer taflen bellach a nodwr tudalen ynghylch manteision dwyieithrwydd a'r ddarpariaeth egin ysgol newydd yn Sirhywi, Tredegar wedi'i gynllunio ar gyfer haf 2024 i gwmpasu Blaenau Gwent.

5. Mae Fforwm y Gymraeg mewn Addysg yn cyfarfod bob tymor i drafod cynnydd yn erbyn yr amcanion a nodir yn y Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg. Cynhaliwyd dau o'r Fforymau y Gymraeg mewn Addysg yn Nhŷ Bedwellty, gan roi cyfle i aelodau ymweld â'r ystafell ddosbarth dros dro ar leoliad. Yn ystod y cyfnod adrodd hwn mae grwpiau monitro wedi'u sefydlu a neilltuwyd amcanion penodol i adrodd yn erbyn eu hamcanion penodedig. Mae'r Is-grŵp Cyfathrebu sy'n cynnwys partneriaid allweddol, swyddogion addysg a swyddogion y cyngor wedi parhau i gyfarfod bob mis, gyda'r aelodaeth wedi cynyddu yn ystod y flwyddyn. Mae'r grŵp yn gweithio ar y cyd i rannu digwyddiadau ac adnoddau sydd ar ddod sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni amcanion y WESP a datblygu deunyddiau cyfathrebu sy'n helpu i hybu'r Gymraeg mewn addysg a'r cyfleoedd sydd ar gael ym Mlaenau Gwent.

6. Mae ffigyrau'r cwrs Cymraeg Sabothol yn parhau i gynyddu'n flynyddol gyda nifer y staff ysgol yn dilyn cyrsiau yn cynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn gan ddangos ymrwymiad parhaus i'r Gymraeg.

Myfyrwyr Ysgol Gymraeg Tredegar yn eu dosbarth dros dro yn Nhŷ Bedwellty - dilynwch @YGTredeg ar Twitter i gael y wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiad yr ysgol newydd!

Cynlluniau ar gyfer adeilad Ysgol Gymraeg Tredegar

Yn ystod y misoedd diwethaf rydym wedi gweld cynnydd cyffrous ar yr adeilad, roedd y myfyrwyr a'r athrawon yn gallu ymweld â'r safle. Cafodd y plant ddiwrnod cyffrous yn gweld strwythur yr adeilad yn dod at ei gilydd gan fod y dur wedi ei godi. Cafodd y myfyrwyr hyd yn oed y cyfle i arwyddo eu henwau ar y dur, gan adael eu marc yn barhaol ar sylfeini'r safle hwn fel ein harloeswyr ifanc dros addysg Gymraeg.

Chwefror 2024

Yn gynnar ddechrau mis Mawrth

Gwanwyn 2024

Prosiect gorffenedig cynlluniedig

Cynllun 10 Mlynedd Blaenau Gwent

Mae Gweledigaeth Cyngor Blaenau Gwent ar gyfer Addysg Cyfrwng Cymraeg fel a ganlyn:

'Adeiladu ar y cynnydd cryf a wnaed hyd yma, drwy greu system addysg gynaliadwy sy'n gwella'r ddarpariaeth, y nifer sy'n manteisio ar y Gymraeg a'r defnydd ohoni; creu dinasyddion medrus a grymus sy'n falch o fyw a gweithio yng Nghymru a thu hwnt'.

Y nod strategol fydd creu:

'Cymuned sy'n cofleidio'r Gymraeg a'r diwylliant Cymreig gyda hyder a balchder'.

Byddwn yn ceisio gwreiddu ein gweledigaeth drwy hybu, datblygu a gwella darpariaeth a gwasanaethau addysg cyfrwng Cymraeg. Byddwn yn gwneud hynny drwy gydweithio'n agos â Fforwm y Gymraeg mewn Addysg, ynghyd â phartneriaid strategol allweddol eraill gan gynnwys Llywodraeth Cymru, ac Awdurdodau Lleol eraill. Mae ein hamcanion strategol yn cynnwys:

- Codi proffil addysg cyfrwng Cymraeg, ynghyd â manteision bod yn ddwyieithog.
- Creu sefydliadau dysgu ffyniannus o ansawdd uchel sy'n cefnogi'n effeithiol ymgysylltu â disgyblion, staff, y gymuned a phartneriaid.
- Cefnogi integreiddio gwasanaethau a chreu profiad trochi ar gyfer
- dysgwyr.
- Sicrhau gwell ysgol i ysgol a gwaith partneriaeth, gan hwyluso defnydd ehangach a datblygiad o'r iaith Gymraeg.
- Creu gweithlu medrus a chynaliadwy, sydd wedi ymrwymo i ddatblygiad proffesiynol parhaus.
- Sicrhau amgylcheddau addysgu a dysgu cynhwysol a chyfleoedd i bob dysgwr; a,
- Gwella cyfleoedd dilyniant trwy adolygu a gweithredu cwricwlwm sydd wedi'i alinio'n gadarn ag addysg bellach ac uwch.

Mae'r Cyngor yn ceisio cyflawni'r canlyniadau a ganlyn fel y nodir gan Lywodraeth Cymru, sy'n adlewyrchu taith addysg y dysgwr, ac sy'n gyson â meysydd polisi Cymraeg 2050 ac Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth Ein Cenedl:

Canlyniad 1

Mwy o blant meithrin/tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.

Canlyniad 2

Mwy o blant dosbarth derbyn/pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.

Canlyniad 3

Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.

Canlyniad 4

Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau a asesir yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Canlyniad 5

Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.

Canlyniad 6

Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018).

Canlyniad 7

Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg (fel pwnc) ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Er mwyn cyflawni ein gweledigaeth a'n hamcanion, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi ymrwymo i weithio tuag at darged uchelgeisiol Llywodraeth Cymru, sef cynyddu'r garfan Blwyddyn 1 a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg i 75 o ddisgyblion. O gymharu â data gwaelodlin 2019/20 a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru, byddai hyn yn cyfateb i 10% (cynnydd o 6 pwynt canran) o gyfanswm carfan Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2032.

Grant Trochi

Mae Addysg, mewn partneriaeth â chontractwr arbenigol, yr ysgol a Llywodraeth Cymru, wedi datblygu darpariaeth drochi bwrpasol yn Ysgol Gymraeg Bro Helyg, i ddarparu ar gyfer hwyrddyfodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg. Roedd cynllun peilot 2021/22 yn llwyddiant ac estynnodd Llywodraeth Cymru y rhaglen am 3 blynedd arall gan wahodd Awdurdodau Lleol i gyflwyno datganiadau o ddiddordeb. Sicrhaodd Blaenau Gwent gyllid ychwanegol ar gyfer athro dosbarth am 3 blynedd gyda rhywfaint o wariant cyfalaf bach i hybu trochi dros Ysgol Gymraeg Bro Helyg ac egin ysgol Sirhywi, Tredegar.

Yn unol â chyflawni'r prosiect bu'r Cyngor yn gweithio'n agos gydag awdurdodau cyfagos i gymharu modelau darpariaeth drochi, nodi a mynd i'r afael ag unrhyw fylchau, tra hefyd yn mesur a datblygu arfer gorau. Yn ogystal, mae'r prosiect wedi cyfrannu at ddatblygu'r cynllun cyfathrebu a hybu gan weithio mewn partneriaeth â WEF Blaenau Gwent (BG), gan gefnogi gweithredu'r ddarpariaeth newydd yn unol â Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg BG.

Gweler y fideo gwyh a grëwyd mewn partneriaeth â Rhieni dros Addysg Gymraeg sy'n cynnig cipolwg bywyd go iawn i chi ar lwyddiant yr uned drochi a chipolwg ar y cyfleusterau sydd ar gael.

<https://www.youtube.com/watch?v=A6pWTphOwww>

Anghenion Dysgu Ychwanegol

Yn ogystal, mae Ysgol Gymraeg Bro Helyg yn cynllunio ar gyfer gweithredu canolfan adnoddau anghenion arbennig (SNRB) ar gyfer hyd at 15 o ddisgyblion ADY yn unol â'r Ymgynghoriad Anghenion Dysgu Ychwanegol diweddar. Mae'r Cyngor yn gallu darparu gwariant cyfalaf yn 2024/25 i alluogi ystafell ddosbarth i gael ei throsi i fod yn sylfaen adnoddau i gefnogi cyfeiriad ADY ehangach o ddarparu cymorth ADY i ddysgwyr cyfrwng Cymraeg o 2024.

Yn ystod y cyfnod adrodd mae 5 aelod newydd o staff wedi'u recriwtio ar gyfer 'Canolfan y Noddfa', sef canolfan anhwylderau'r sbectrum awtistig (ASD) yn Ysgol Bro Helyg ar gyfer mis Medi i ddod.

Cymraeg i Bawb

Lansio gwefan a Chynhadledd yn Nhŷ Bedwellty

Ariennir prosiect Cymraeg i Bawb gan Lywodraeth Cymru gyda chyfraniadau o fath arall gan bartneriaid i gefnogi hybu a chynyddu ymgysylltiad ag addysg Gymraeg.

Mae Partneriaeth Hybu Addysg Cyfrwng Cymraeg De-ddwyrain Cymru a Llio Elgar fel Pencampwr yn gyfrifol am Cymraeg Bawb. Mae'r bartneriaeth yn cynnwys Awdurdodau Lleol, Mentrau Iaith, Cymraeg i Blant, RhAG (Rhieni dros Addysg Gymraeg) a Llywodraeth Cymru yn Ne-ddwyrain Cymru. Dechreuwyd y prosiect gan [Grŵp Deddf](#) – swyddogion Cymraeg De-ddwyrain Cymru, gan weld y potensial i gydweithio fel cydweithfa sefydledig i addysg cyfrwng Cymraeg.

Darparodd y Tîm Polisi gynnwys ar gyfer tudalen Blaenau Gwent ar [wefan Cymraeg i Bawb](#) a lansiwyd ym mis Chwefror 2024. Cyflwynwyd y wefan newydd yn y gynhadledd Cymraeg i Bawb gyntaf a gynhaliwyd ar 15 Mawrth 2024 yn ein Tŷ Bedwellty ni. Dewiswyd y lleoliad hwn wrth gwrs gan ei fod yn lleoliad dros dro ar gyfer myfyrwyr Ysgol Gymraeg Tredegar.

Ymgysylltu â rhieni yn Dechrau'n Deg Cwm

Mae criw o rieni Cwm sy'n defnyddio cyfleusterau Dechrau'n Deg wedi penderfynu dysgu Cymraeg i gefnogi addysg ddwyieithog eu plant. Byddant yn mynychu cwrs tair wythnos a ddarperir gan Dysgu Cymraeg Cymru yn dechrau ar ddydd Iau 6ed Mehefin.

Bydd y cwrs yn cyflwyno'r dysgwyr i sgiliau sylfaenol y Gymraeg, megis cyfarchion, cyflwyniadau, rhifau, lliwiau, ac ymadroddion teuluol bob dydd. Mae'r cwrs wedi'i gynllunio i roi sylfaen iddynt ar gyfer dysgu pellach ac i'w helpu i gyfathrebu â'u plant yn Gymraeg. Mae'r cwrs yn rhad ac am ddim ac yn agored i holl deuluoedd Dechrau'n Deg yn Cwm.

Mynegodd y rhieni eu diddordeb mewn dysgu Cymraeg ar ôl gweld neges cyfryngau cymdeithasol gan Dechrau'n Deg, sy'n cynnig ystod o wasanaethau i deuluoedd â phlant o dan bedair oed, megis gofal plant, ymweliadau iechyd, cymorth rhianta a datblygiad iaith cynnar. Mae gan lawer o'r rhieni blant sy'n mynychu ysgolion neu feithrinffeydd cyfrwng Cymraeg, ac maent am ymuno â nhw ar eu taith ddwyieithog.

"Mae hwn yn syniad hyfryd, mae'n braf gweld diddordeb pobl yn y Gymraeg".

"Mae gen i ddiddordeb mawr mewn mynychu cwrs. Mae fy mhientyn yn 4 oed ac yn fy nghywiro o hyd pan fyddaf yn ceisio siarad Cymraeg".

Sylwadau uchod gan ddau riant.

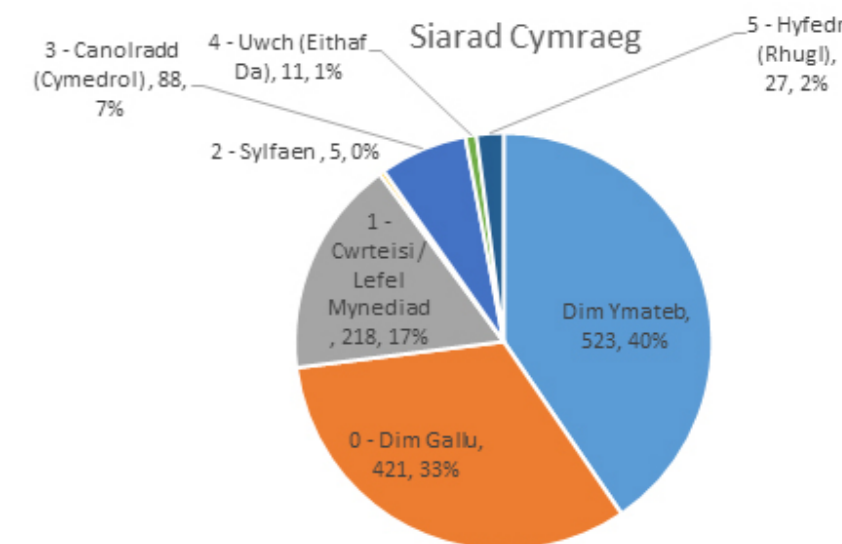
Cyflwynir y cwrs gan Dysgu Cymraeg Cymru, sef darparwr cenedlaethol cyrsiau Cymraeg i Oedolion yng Nghymru. Maent yn cynnig cyrsiau ar bob lefel, o ddechreuwr i lefel uwch, mewn lleoliadau a fformatau amrywiol. Maent hefyd yn darparu adnoddau a gweithgareddau ar-lein i gefnogi cynnydd dysgwyr.

Mae Cyngor Blaenau Gwent yn falch iawn bod teuluoedd Dechrau'n Deg yn cael eu cefnogi i ddysgu Cymraeg. Mae'r grŵp hwn o rieni yn enghraifft o'r ffaith nad yw byth yn rhy hwyr i ddechrau dysgu iaith newydd, a gall ddod â llawer o fanteision, megis gwella'ch hyder, iechyd meddwl a'ch rhagolygon gyrfa. Gall dysgu Cymraeg hefyd gryfhau eich ymlyniad gyda'ch plant a'ch cymuned.

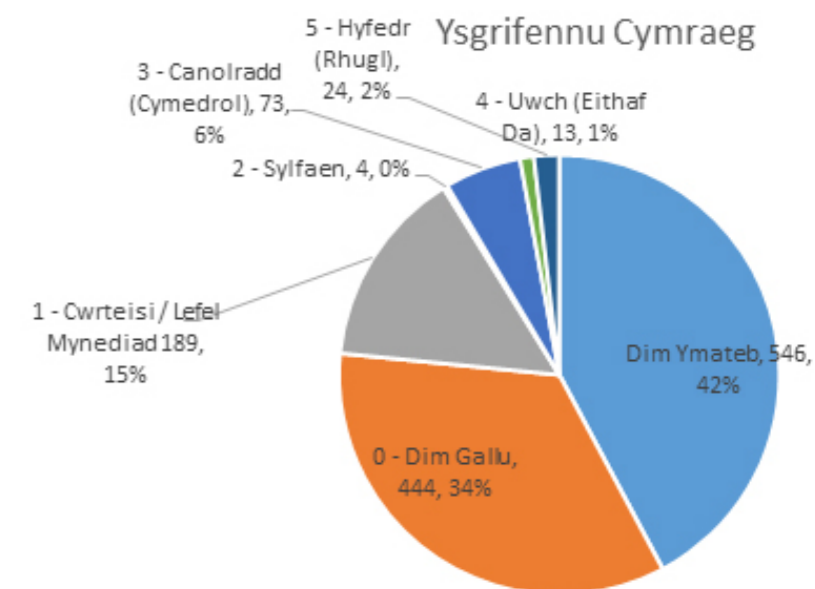

Data Staff Ysgol drwy'r Llwyfan Datblygu Sefydliadol

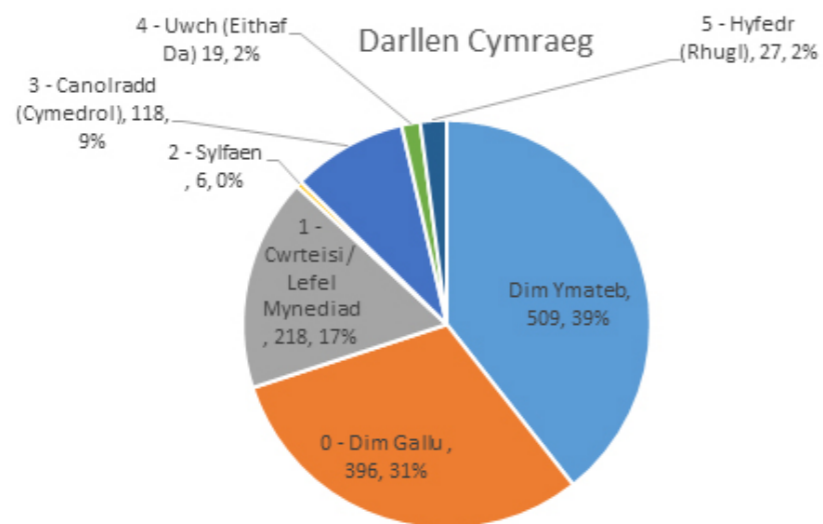
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi/Lefel Mynediad	218
Sylfaen	5
Canolradd (Cymedrol)	88
Uwch (Eithaf Da)	11
Hyfedr (Rhugl)	27
Dim Gallu	421
Dim Ymateb	523
Cyfanswm	1,293

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	189
Sylfaen	4
Canolradd (Cymedrol)	73
Uwch (Eithaf Da)	13
Hyfedr (Rhugl)	24
Dim Gallu	444
Dim Ymateb	546
Cyfanswm	1,293

Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	218
Sylfaen	6
Canolradd (Cymedrol)	118
Advances (Quite Well)	19
Hyfedr (Rhugl)	27
Dim Gallu	396
Dim Ymateb	509
Cyfanswm	1,293

Ymhlith staff Ysgol Blaenau Gwent, mae data'n dangos cynnydd gyda rhywfaint o allu i ysgrifennu yn Gymraeg gyda 17 aelod ychwanegol o staff wedi dweud bod ganddynt rhywfaint o allu. Mae'r gallu i ddarllen ar ryw lefel yn Gymraeg wedi cynyddu o 102 aelod o staff yn 2024 sy'n cyfateb i gynnydd o 8% yn erbyn data 2023. Mae siarad Cymraeg wedi gweld cynnydd bychan yn 2024 gyda 9 aelod o staff ychwanegol yn adrodd gallu i siarad rhywfaint o Gymraeg. Mae nifer y defnyddwyr lle mai Cymraeg yw eu prif iaith o fewn ysgolion wedi gweld cynnydd bychan yn 2024 gydag 1 aelod ychwanegol yn adrodd felly.

Cwynion gan y cyhoedd

Gweithdrefn Canmoliaeth a Chwynion Corfforaethol

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn derbyniwyd 0 cwyn drwy'r weithdrefn Canmoliaeth a Chwynion Corfforaethol ynghylch safonau cyflenwi gwasanaethau; safonau llunio polisi; neu safonau gweithredu.

Mae'r weithdrefn [Canmoliaeth a Chwynion Corfforaethol](#) ar gael i unrhyw un sy'n dymuno gwneud cwyn sy'n ymwneud â chydymffurfio â Safonau'r Gymraeg ac fe'i defnyddir i'n helpu i nodi a gwneud unrhyw newidiadau gofynnol i'r gwasanaeth. Mae'r drefn yn darparu gwybodaeth ar sut y gall pobl gyfeirio cwyn at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ogystal â Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg. Gellir gwneud cwynion mewn unrhyw fformat (e.e., e-bost, llythyr, wyneb yn wyneb, dros y ffôn, cyfryngau cymdeithasol ac ati).

Er nad yw'r Cyngor wedi derbyn unrhyw gwynion yn uniongyrchol, rydym yn cynorthwyo ein partneriaid yn Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin gyda chwyn a godwyd ynghylch diffyg arwyddion Cymraeg yn un o'u parciau. Anfonwyd y gwyn gan aelod o'r cyhoedd yn uniongyrchol i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg. Er bod yr Ymddiriedolaeth eisoes wedi cymryd camau i unioni'r mater, mae'r mater yn dal yn agored i Swyddfa'r Comisiynydd ac rydym yn aros am benderfyniad ynghylch y camau gweithredu a gymerwyd.

Diweddariad ar Ymchwiliad Cydymffurfedd Safonol CS092

Ym mis Tachwedd 2021 agorodd Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ymchwiliad CS092 ar ôl cynnal galwadau dirgel i'n prif linellau ffôn. Teimlai Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg nad oedd y Cyngor wedi cydymffurfio â Safonau 8-22 ynghylch sut mae'r Cyngor yn gwneud ac yn derbyn galwadau.

O ganlyniad i'r pryderon a godwyd, gwnaeth Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ymchwil pellach i gydymffurfiaeth y Cyngor â safonau eraill. Yn ei dro, ehangodd yr ymchwil hwn eu cylch gorchwyl ac arweiniodd at ymchwiliad swyddogol i'n cydymffurfedd.

Roedd yr ymchwiliad yn cynnwys y safonau canlynol:

Pwnc	Safonau Cysylltiedig
Gwasanaethau Ffôn	Safonau 8, 11, 17
Darpariaeth Hyfforddiant	Safonau 130, 131, 132, 133
Proses Recriwtio	Safonau 127, 136, 136a
Hybu Gwasanaethau Cymraeg	Safon 81

Ym mis Medi 2022, rhoddodd Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg benderfyniad terfynol i'r Cyngor sy'n amlinellu'r camau sydd eu hangen i gyrraedd y cydymffurfedd safonol a'r amserlenni cyflawni disgwylidig. Roedd yr hysbysiad penderfynu hwn hefyd yn gofyn i'r Cyngor greu Cynllun Gweithredu sy'n nodi'r camau hyn ac yn pennu amserlenni ac atebolrwydd.

Gwnaeth Tîm Arwain y Cyngor y penderfyniad i sefydlu 'Grŵp Swyddogion Craidd CS092' ar draws y sefydliad i gefnogi'r Tîm Polisi i ddatblygu'r Cynllun Gweithredu a'i gyflawni wedi hynny.

Roedd y grŵp yn gyfrifol am:

- Cynnal adolygiad gwraidd a brig o'r trefniadau ar gyfer cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau sydd wedi eu cynnwys o fewn yr ymchwiliad.
- Paratoi cynllun ar gyfer sut y bydd y sefydliad yn sicrhau cydymffurfedd â'r Safonau Gweithredol ar draws y sefydliad.

- Adnabod gofynion adnoddau dynol ar sut mae'r Cyngor yn mynd i sicrhau adnoddau digonol i gydymffurfio â'r Safonau Ffôn.

- Cynyddu lefel y ddealltwriaeth ar draws y sefydliad o ofynion y safonau sy'n berthnasol i'r ymchwiliad (gan gyfeirio at yr asesiad sgiliau iaith, hyfforddiant iaith Gymraeg ac asesu anghenion ieithyddol swyddi).

- Paratoi, datblygu a gweithredu Cynllun Gweithredu CS092 wedi hynny.

- Cyflwynodd y Cyngor y Cynllun Gweithredu i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Ionawr 2023, a chafodd ei gymeradwyo ym mis Mawrth 2023.

Cyflwynodd y Cyngor y Cynllun Gweithredu i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Ionawr 2023, a chafodd ei gymeradwyo ym mis Mawrth 2023.

Mae'r holl gamau gweithredu wedi'u cwblhau ac eithrio'r canlynol

Cam Gweithredu S132.1b: Pecyn hyfforddiant iaith Gymraeg i fod ar gael i'r holl staff drwy borth e-ddysgu newydd y Cyngor (yn cael ei gomisiynu ar hyn o bryd).

Cam Gweithredu S132.2a: Datblygu gweithdrefn ar gyfer sicrhau bod hyfforddiant iaith Gymraeg yn cael ei ailadrodd o bryd i'w gilydd drwy'r porth e-ddysgu (gan gynnwys hyfforddiant gloywi).

Yn anffodus, mae lansiad y porth e-ddysgu newydd wedi'i ohirio oherwydd rhai materion technegol y tu allan i reolaeth y Cyngor. Er nad yw'r porth ei hun ar gael i staff, mae'r hyfforddiant ei hun wedi'i greu a bydd ar gael drwy'r porth cyn gynted ag y bydd yn fyw i staff. Fel y manylir yn adran 2.3 o'r adroddiad hwn, mae hyfforddiant pellach wedi'i lanlwytho i'r fewnwyd i wneud iawn am yr oedi wrth lansio'r porth.

Myfyrion ar y camau a gymerwyd

Er mai siomedig oedd wynebu ymchwiliad, credwn fod y gwaith a ddilynodd o ganlyniad wedi bod yn hynod fuddiol. Mae'r cyfleoedd i wella wedi ein galluogi i werthuso sut rydym ni fel Cyngor yn gweithio'n fewnol ac wrth gyflenwi ein gwasanaethau i'r cyhoedd, ac maent wedi cynyddu ein hymwybyddiaeth o'r rhwymedigaeth sydd gennym fel sefydliad i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Wrth i ni roi'r cynllun gweithredu hwn ar waith, fe wnaethom hefyd sylwi ar feysydd eraill i'w gwella a oedd angen ein sylw ac roeddem yn gallu mynd i'r afael â nhw'n fwy effeithiol.

Y Camau Nesaf

Rydym am gynnal y cynnydd y mae'r camau a gymerwyd wedi'i greu a byddwn yn parhau i fonitro gwaith y Cyngor wrth gadw at safonau'r Gymraeg yn agos wrth i ni symud ymlaen. Mae'r grŵp craidd sydd wedi bod yn cyfarfod bob chwe wythnos ers yr hysbysiad cychwynnol gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi bod yn werthfawr ac rydym yn bwriadu cadw'r grŵp yn actif. Mae ein Tîm Arwain Corfforaethol wedi penderfynu y dylem barhau i gael cyfarfodydd rheolaidd i gadw golwg ar ddatblygiadau'r Gymraeg, gan fod yn ymwybodol o unrhyw heriau sydd angen eu datrys er mwyn sicrhau ein bod yn gweithio mor dda ac mor gyflym â phosibl. Byddwn yn edrych ar aelodaeth y grŵp hwn ac yn awyddus i barhau i wella cydymffurfedd y Cyngor â Safonau'r Gymraeg.

3. Sgiliau Iaith Staff

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi gwneud llawer o newidiadau sylweddol ac yn teimlo gwell ymdeimlad o werthfawrogiad o'r iaith a chynnydd mewn diddordeb ym mhopeth Cymraeg. Rydym yn ceisio cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle o annog defnydd mewn e-byst, i ddefnyddio Cymraeg achlysurol mewn cyfarfodydd a hybu 'Cymraeg lefel Cwrteisi' a dyddiau fel Diwrnod Shwmae.

Diwrnod SHWMAE SU'MAE Day

RHO GYNNIG ARNI!
GIVE IT A GO!

Beth yw Diwrnod Shwmae?

Mae Diwrnod Shwmae yn ddiwrnod i ddathlu'r Gymraeg. Y syniad yw ar y diwrnod hwn dylem ni gyd geisio dechrau ein sgysiau gyda shwmae, su'mae neu shwdi!

Nod y digwyddiad yw dangos bod y Gymraeg yn perthyn i bob un ohonom – siaradwyr rhugl, ddysgwyr neu'r rhai sy'n swil am eu Cymraeg.

Sut allwch chi ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle?

Mae nifer o adnoddau ar y fewnryd o dan 'Canllawiau'r Gymraeg'.

Gwnewch yn si r eich bod yn rhedeg trwy'r sleidiau 'Cyfarchion Dwyieithog ac Ymadroddion Defnyddiol' i'w defnyddio yn eich cyfarfodydd a'ch e-byst!!

15 fed o Hydref 2023

Siarad Cymraeg
Speak Welsh

Blaenau Gwent
County through Welsh

Cymraeg

Safon 127

Rhaid i gorff asesu sgiliau Cymraeg ei gyflogeion

O dan Safon 127 rhaid i bob Cyngor yng Nghymru gadw cofnod o sgiliau Cymraeg ei staff. Rydym yn cofnodi'r data hwn trwy ein porth Datblygu Sefydliadol iTrent. Mae nodiadau atgoffa wedi'u hanfon yn aml drwy gydol y flwyddyn i gadw'r wybodaeth hon yn gyfredol, gan gynnwys cais gan y Prif Weithredwr i'r holl staff fel y gwelir isod:

Diweddarau eich iTrent

Yn dilyn Diwrnod Shwmae a oedd ar 15 Hydref 2023, rwyf am fynegi pa mor awyddus ydym i wella ein hymgysylltiad â'r Gymraeg fel Cyngor. Mae gennym ddyletswydd i weithio yn unol â Safonau'r Gymraeg a rhan o'r gofyniad hwn yw adrodd ar sgiliau Cymraeg ein staff yn flynyddol.

Felly, rwy'n gofyn yn garedig i'r holl staff gymryd yr amser i gwblhau eu hadran 'gwybodaeth sensitif' orfodol ar iTrent ([My Info Employee Self Service](#)). Bydd cwblhau'r wybodaeth hon yn gywir yn rhoi dealltwriaeth fwy cywir i ni o wybodaeth cydraddoldeb ein staff sy'n cynnwys eich sgiliau iaith Gymraeg, a fydd yn ei dro yn ein galluogi i wella'r ddarpariaeth o wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg a deall nodweddion gwarchoddedig ein staff yn well.

Ar ben hynny, hoffwn ddefnyddio'r cyfle hwn i annog yr holl staff i ystyried cwblhau rhywfaint o hyfforddiant iaith Gymraeg, gweler yr opsiynau hyfforddi isod.

[Cwrs Hunan Astudio Dysgu Cymraeg \(gyda chymorth tiwtor ar gael\)](#)

[Cyrsiau Byr Dysgu Cymraeg](#)

Diolch

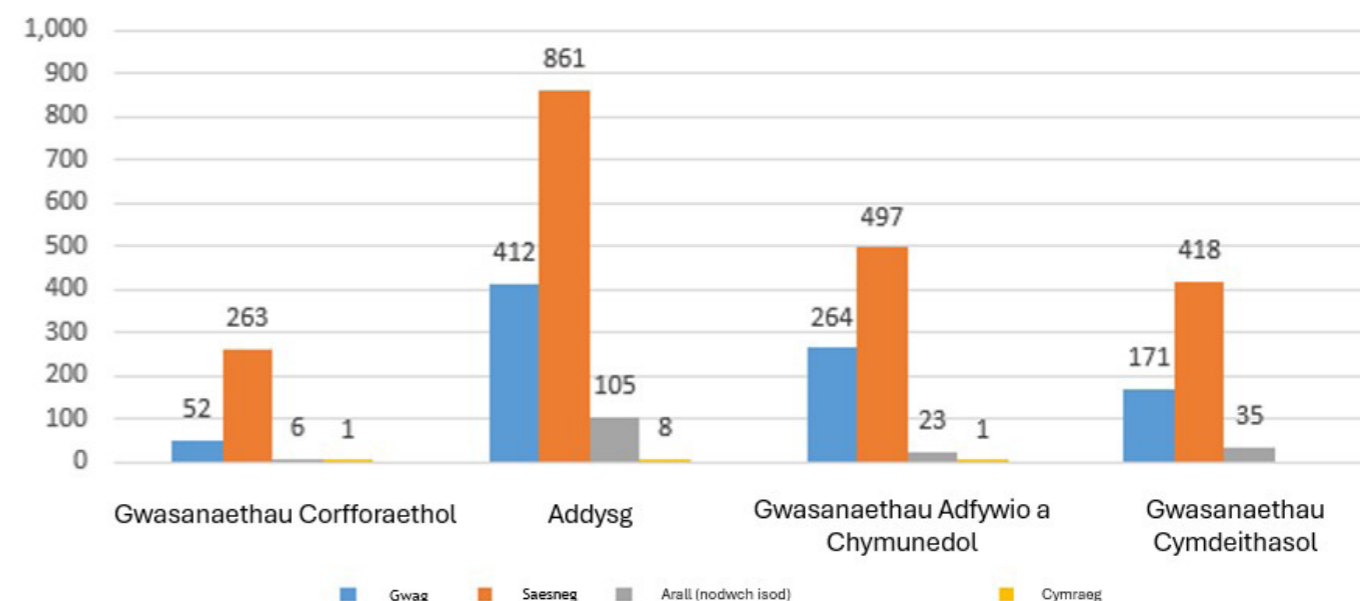

Sgiliau Cymraeg

Trosolwg Sefydliadol

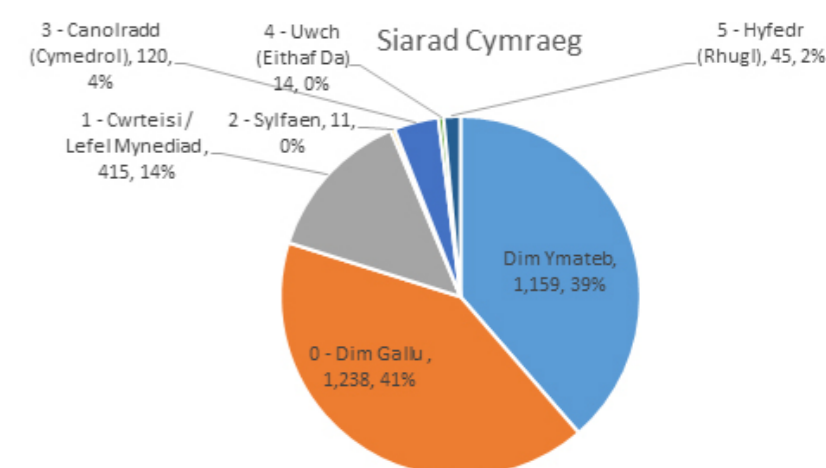
Mae nifer y siaradwyr lle mai'r Gymraeg yw eu prif iaith wedi aros yn sefydlog ymhlith y rhai sy'n darparu gwybodaeth iaith o gymharu â data'r llynedd fel y cyflwynir isod.

Prif iaith

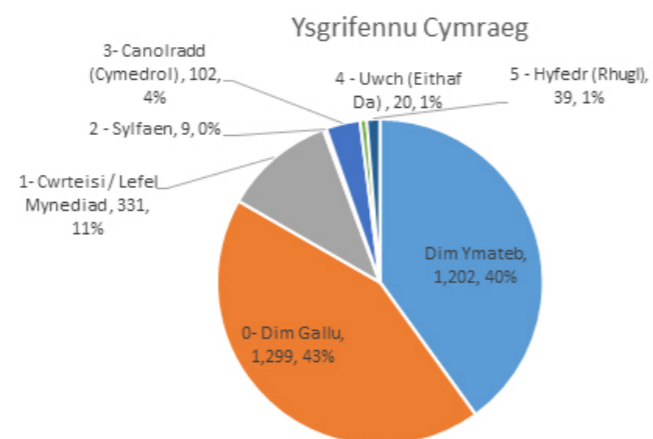

Mae'r siartiau cylch isod yn cyflwyno'r data ar 30 Mawrth 2024 ar gyfer holl weithwyr Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent:

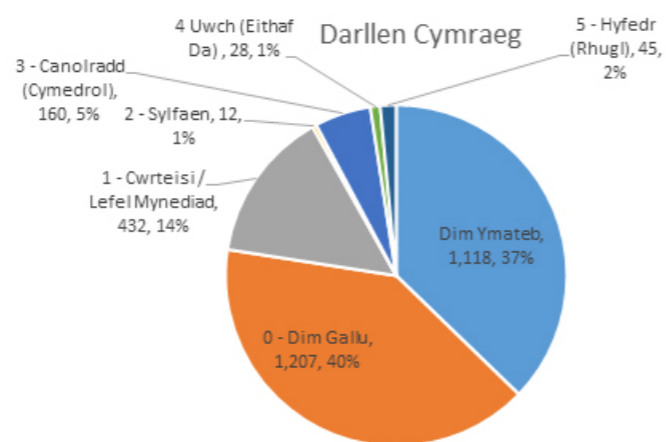
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	415
Sylfaen	11
Canolradd (Cymedrol)	120
Uwch (Eithaf Da)	14
Hyfedr (Rhugl)	45
Dim Gallu	1,238
Dim Ymateb	1,159
Cyfanswm	3,002

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	331
Sylfaen	9
Canolradd (Cymedrol)	102
Uwch (Eithaf Da)	20
Hyfedr (Rhugl)	39
Dim Gallu	1,299
Dim Ymateb	1,202
Cyfanswm	3,002

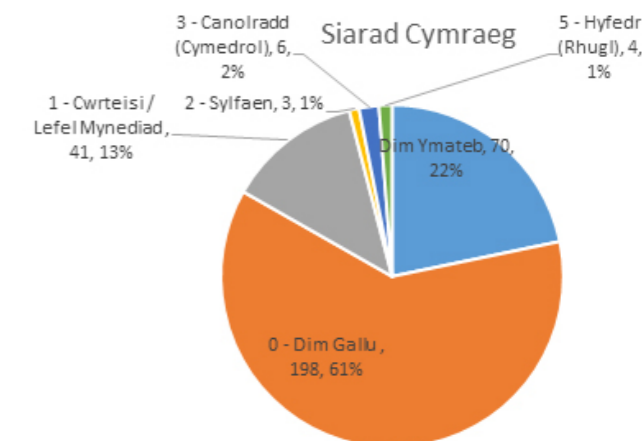
Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	432
Sylfaen	12
Canolradd (Cymedrol)	160
Uwch (Eithaf Da)	28
Hyfedr (Rhugl)	45
Dim Gallu	1,207
Dim Ymateb	1,118
Cyfanswm	3,002

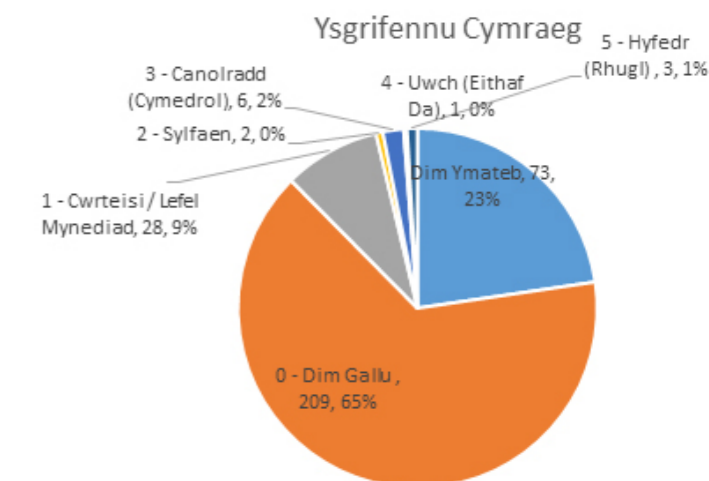
Mae gweithwyr o fewn y sefydliad wedi dangos cynnydd mewn gallu Cymraeg ysgrifenedig yn gyffredinol, gyda 56 o unigolion ychwanegol yn nodi rhai sgiliau Cymraeg ysgrifenedig. Mae'r rhai sy'n nodi gallu i ddarllen yn Gymraeg i ryw lefel wedi cynyddu yn yr un modd gyda 232 aelod arall o staff yn adrodd felly o fewn y data a roddwyd. Mae cynnydd o 68 o unigolion wedi nodi gallu i siarad Cymraeg o fewn yr adroddiad.

Gwasanaethau Corfforaethol

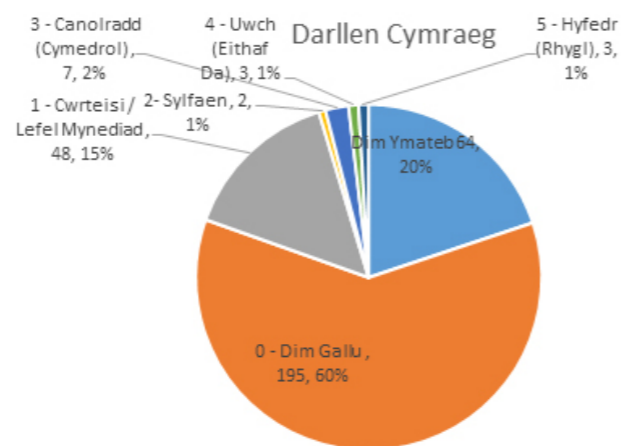
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	41
Sylfaen	3
Canolradd (Cymedrol)	6
Hyfedr (Rhugl)	4
Dim Gallu	198
Dim Ymateb	70
Cyfanswm	322

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	28
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	6
Uwch (Eithaf Da)	1
Hyfedr (Rhugl)	3
Dim Gallu	209
Dim Ymateb	73
Cyfanswm	322

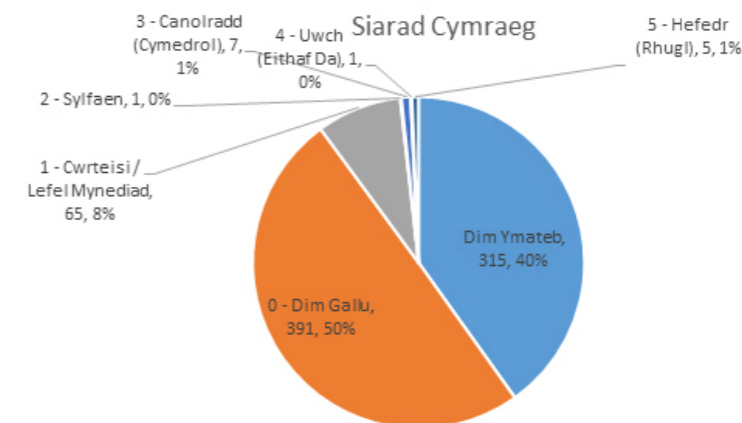
Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	48
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	7
Uwch (Eithaf Da)	3
Hyfedr (Rhugl)	3
Dim Gallu	195
Dim Ymateb	64
Cyfanswm	322

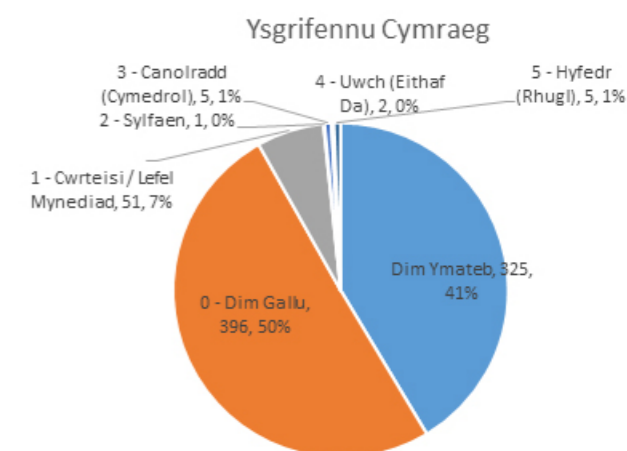
Mae pob maes gallu yn y Gymraeg o fewn Gwasanaethau Corfforaethol wedi gweld cynnydd flwyddyn ar ôl blwyddyn. Mae gallu i ysgrifennu rhywfaint o Gymraeg wedi cynyddu - 13 o unigolion (4%). Mae'r rhai â rhyw lefel o allu darllen wedi cael cynnydd sylweddol yn 2024 gyda 36 o unigolion ychwanegol. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 12% yn y rhai sy'n dynodi rhyw lefel o allu darllen. Mae 20 aelod o staff ychwanegol wedi nodi gallu i siarad Cymraeg (cynnydd o 7%) yn 2024. Mae nifer defnyddwyr sy'n nodi mai eu prif iaith yw'r Gymraeg wedi aros yn gyson gydag 1 unigolyn.

Adfywio a Chymunedol

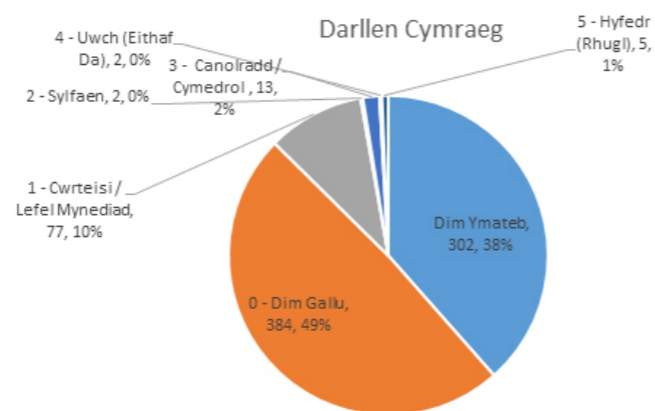
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	65
Sylfaen	1
Canolradd (Cymedrol)	7
Uwch (Eithaf Da)	1
Hyfedr (Rhugl)	5
Dim Gallu	391
Dim Ymateb	315
Cyfanswm	785

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	51
Sylfaen	1
Canolradd (Cymedrol)	5
Uwch (Eithaf Da)	2
Hyfedr (Rhugl)	5
Dim Gallu	396
Dim Ymateb	325
Cyfanswm	785

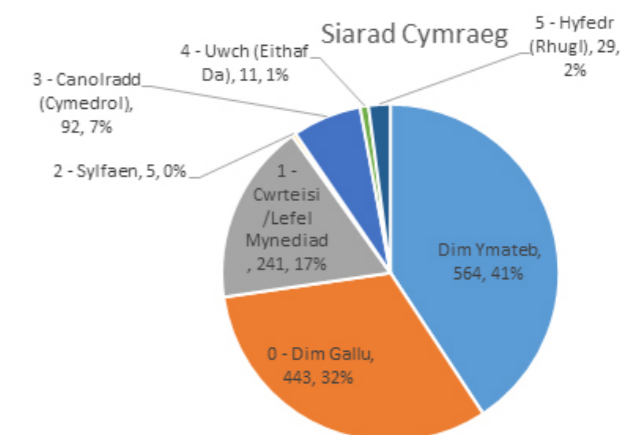
Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	77
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	13
Uwch (Eithaf Da)	2
Hyfedr (Rhugl)	5
Dim Gallu	384
Dim Ymateb	302
Cyfanswm	785

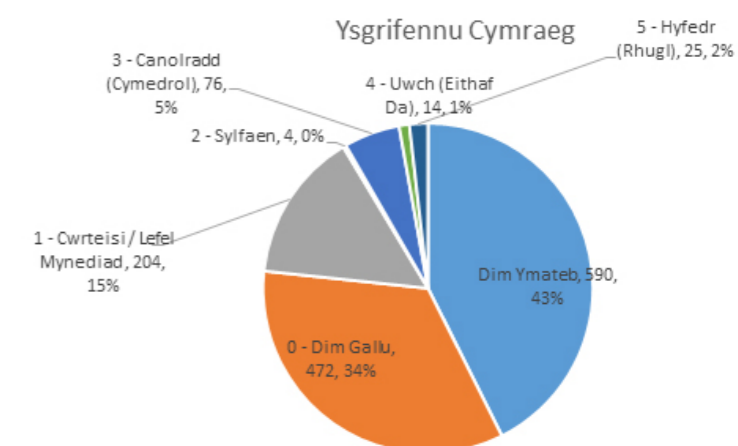
O fewn Adfywio a Chymunedol mae pob maes Cymraeg wedi gweld cynnydd o fewn 2024. Mae 9 unigolyn ychwanegol (2%) yn nodi rhyw lefel o allu ysgrifennu. Mae 44 o unigolion eraill wedi nodi rhywfaint o allu darllen, tra bod 10 aelod arall wedi nodi rhyw lefel o sgiliau siarad Cymraeg. Mae nifer y defnyddwyr sy'n nodi mai eu prif iaith yw'r Gymraeg wedi aros yn sefydlog gydag 1 unigolyn yn nodi'r Gymraeg fel ei brif iaith.

Addysg

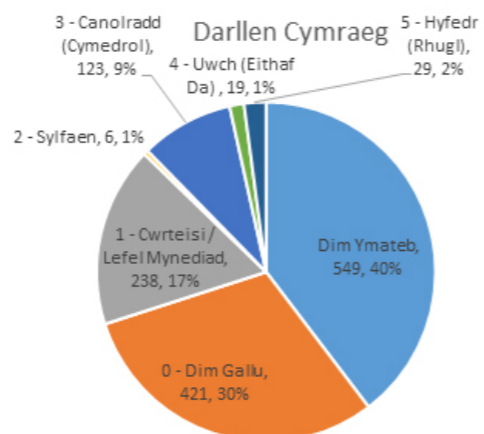
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	241
Sylfaen	5
Canolradd (Cymedrol)	92
Uwch (Eithaf Da)	11
Hyfedr (Rhugl)	29
Dim Gallu	443
Dim Ymateb	564
Cyfanswm	1,385

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	204
Sylfaen	4
Canolradd (Cymedrol)	76
Uwch (Eithaf Da)	14
Hyfedr (Rhugl)	25
Dim Gallu	472
Dim Ymateb	590
Cyfanswm	1,385

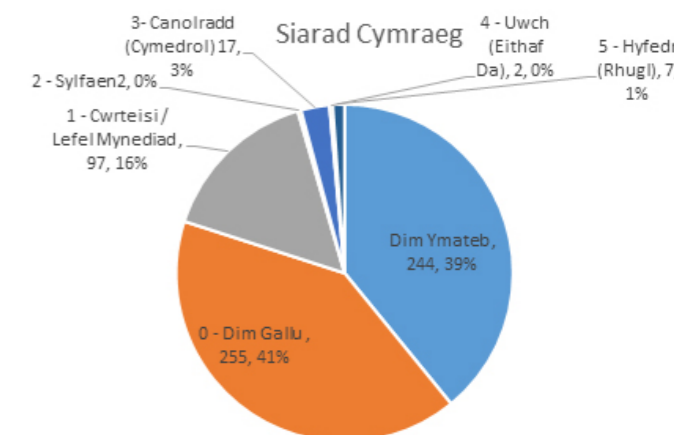
Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	238
Sylfaen	6
Canolradd (Cymedrol)	123
Uwch (Eithaf Da)	19
Hyfedr (Rhugl)	29
Dim Gallu	421
Dim Ymateb	549
Cyfanswm	1,385

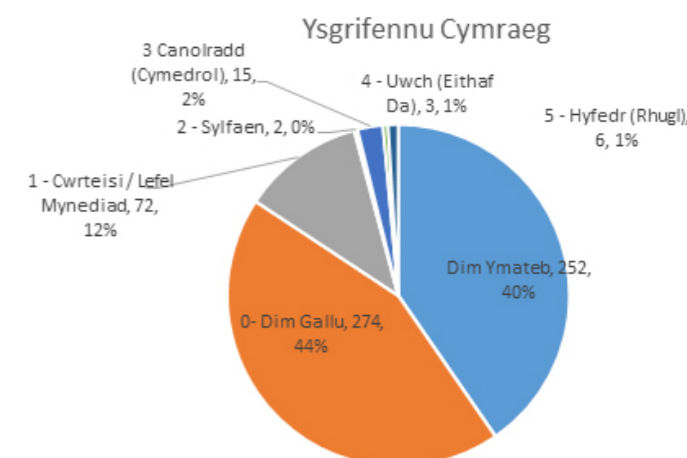
Gwelodd Addysg (gan gynnwys staff mewn ysgolion) gynnydd bychan sy'n dangos gallu i ysgrifennu rhywfaint o Gymraeg. Dengys data fod 17 o unigolion ychwanegol yn teimlo eu bod yn gallu ysgrifennu rhywfaint o Gymraeg. Mae darllen Cymraeg yn dangos cynnydd dymunol yn 2024 gyda 139 ychwanegol â pheth gallu i ddarllen Cymraeg o gymharu â data 2023. Mae 19 yn fwy o aelodau staff wedi datgan eu bod yn gallu siarad rhyw lefel o Gymraeg yn 2024 o gymharu â 2023. Mae nifer defnyddwyr sy'n nodi mai eu prif iaith yw'r Gymraeg wedi gweld cynnydd o 1 unigolyn o fewn y gyfadrann addysg.

Gwasanaethau Cymdeithasol

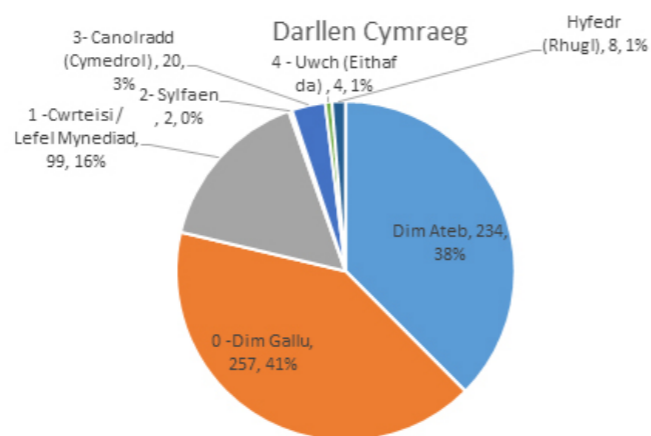
Y Gallu i Siarad Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	97
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	17
Uwch (Eithaf Da)	2
Hyfedr (Rhugl)	7
Dim Gallu	255
Dim Ymateb	244
Cyfanswm	624

Y Gallu i Ysgrifennu Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	72
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	15
Uwch (Eithaf Da)	3
Hyfedr (Rhugl)	6
Dim Gallu	274
Dim Ymateb	252
Cyfanswm	624

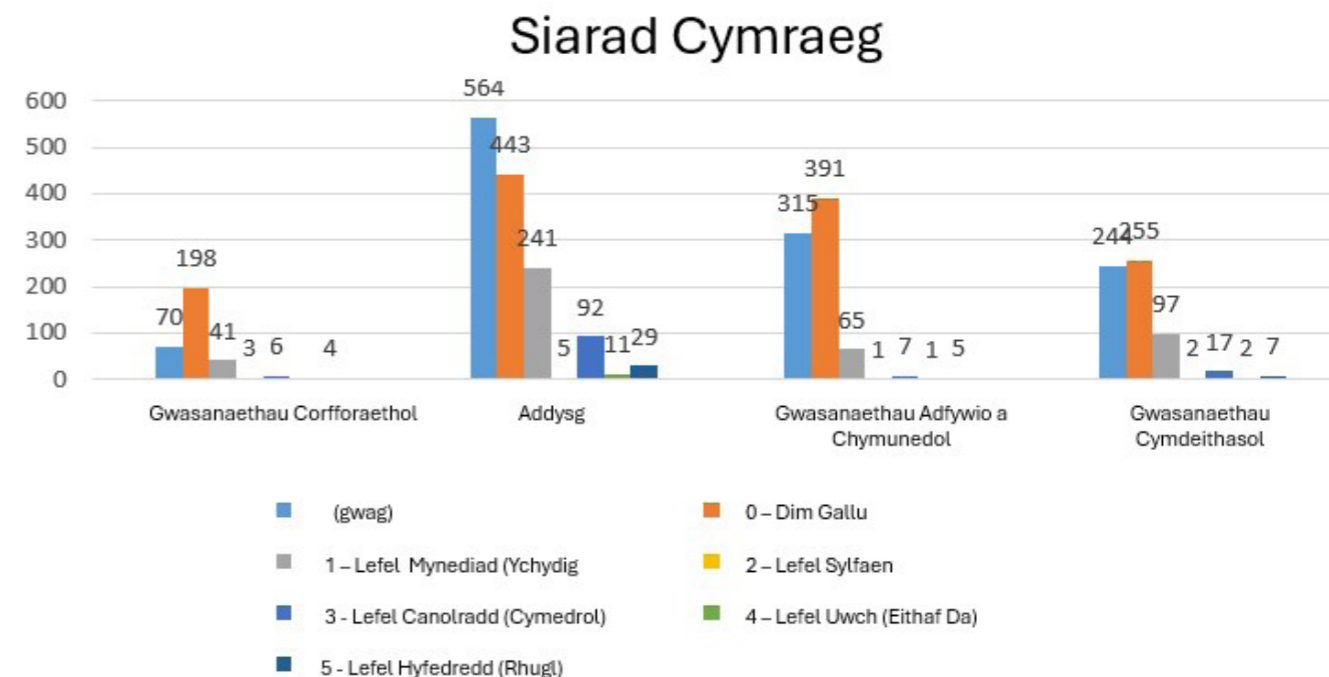

Y Gallu i Ddarllen Cymraeg	Nifer Staff
Cwrteisi / Lefel Mynediad	99
Sylfaen	2
Canolradd (Cymedrol)	20
Uwch (Eithaf Da)	4
Hyfedr (Rhugl)	8
Dim Gallu	257
Dim Ymateb	234
Cyfanswm	624

Siaradwyr Cymraeg yn ôl Cyfarwyddiaeth

Mae'r siart bar canlynol yn dadansoddi gallu siarad Cymraeg fesul cyfarwyddiaeth.

Mae pob maes sgiliau Cymraeg a gofnodwyd wedi gweld cynnydd o fewn y ffigurau a adroddwyd gan y gwasanaethau cymdeithasol. Rhywfaint o allu ysgrifenedig Cymraeg wedi cynyddu gan 15 unigolyn (3%), rhywfaint o allu darllen wedi gweld cynnydd o 50 unigolyn (7%) o gymharu â 2023. Yn yr un modd mae Cymraeg llafar wedi gweld cynnydd yn y rhai sy'n adrodd rhyw lefel o allu, gyda 21 aelod arall yn cofnodi rhywfaint o Gymraeg llafar (3%). Bu cynnydd bychan yn y Gymraeg fel prif iaith gyda 2 aelod arall o staff yn adrodd felly.

Mae cyfanswm o 45 aelod o staff yn datgan eu gallu yn rhugl o dan sgiliau siarad Cymraeg, sef cynnydd o 11 aelod o staff o gymharu â ffigurau 2021-22. Mae'r cynnydd hwn yn gyson ar draws y Cyngor, gyda ffigurau'n codi ym mhob cyfarwyddiaeth. Fel yr adroddwyd y llynedd mae gan y gyfarwyddiaeth Addysg y

4. Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg

Hyfforddiant Staff

Cyflwynwyd 0 cwrs (ar gael ar-lein) trwy gyfrwng y Gymraeg, er bod yr opsiwn hwn ar gael i staff os gofynnir amdano.

Hyfforddiant Cymraeg

Mae ei hybu i reolwyr tîm, Aelodau'r Cyngor, ac yn uniongyrchol i'r holl staff yn rhywbeth yr ydym yn ei wneud yn aml drwy gydol y flwyddyn. Rydym yn hybu'r deunyddiau sydd ar gael yn rhwydd i staff trwy'r fewnwyd a'r opsiynau hyfforddi sydd ar gael trwy Dysgu Cymraeg, gan amlygu hawl staff i roi benthyg oriau gwaith i hyfforddiant o'r fath o dan Safon 130. Eleni mae 17 aelod ychwanegol o staff wedi cwblhau cyrsiau ar-lein trwy Dysgu Cymraeg. Cafodd 10 aelod o staff sy'n delio â chwsmeriaid wedi derbyn hyfforddiant rhithwir dan arweiniad tiwtor, gyda nifer ohonynt yn cofrestru ar gyfer hyfforddiant pellach dan arweiniad tiwtor i ddechrau ym mis Medi 2024.

Mae sesiynau sgwrsio Cymraeg amser cinio wedi eu sefydlu sy'n cynnig lle i weithwyr y Cyngor o bob lefel gallu yn y Gymraeg i ymarfer eu siarad Cymraeg gyda siaradwyr rhugl. Mae ymgysylltiad aelodau â'r sesiynau hyn wedi bod yn gadarnhaol, nid yn unig o ran yr iaith ond hefyd o ran trafod y datblygiadau sy'n digwydd ym maes y Gymraeg i sicrhau bod y camau cadarnhaol hyn yn cael eu rhannu pan fydd aelodau'n rhyngweithio â'r cyhoedd ym mhob agwedd o'u gwaith. Ar gyfer yr aelodau hynny sydd eisoes wedi dilyn hyfforddiant Cymraeg rydym yn cefnogi hyfforddiant pellach ac yn annog aelodau eraill i ddilyn hyfforddiant Cymraeg.

Ymhellach, mae 100 aelod o staff wedi derbyn hyfforddiant gan y Swyddog Cefnogi'r Gymraeg newydd. Nod y sesiynau hyn yw nid yn unig cefnogi gweithio effeithiol yn unol â gofynion y Gymraeg a osodwyd ar y Cyngor ond gwarchod ein treftadaeth ieithyddol drwy annog y defnydd o Gymraeg achlysurol, mynychu sesiynau Cymraeg anffurfiol sy'n cael eu cynnal ar hyn o bryd a chofrestru ar gyfer hyfforddiant Cymraeg ffurfiol.

Rhaglen Hyfforddiant Blynyddoedd Cynnar

Mae ein tîm Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant wedi bod yn gweithio'n galed i gefnogi'r llwyddiant yn erbyn nod Llywodraeth Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, mae'r Cwricwlwm ar gyfer Lleoliadau Nas Cynhelir yn datgan 'dylem gydnabod a gwerthfawrogi bod y Gymraeg yn rhan annatod diwylliant unigryw Cymru, ac yn iaith y dylid ei haddysgu ym mhob lleoliad yng Nghymru.' Mae'r tîm wedi bod yn darparu hyfforddiant Cymraeg achlysurol i gynyddu faint o Gymraeg y mae ein plant ieuengaf yn ei defnyddio i'w galluogi i dyfu i fyny gydag agwedd gadarnhaol a hyderus tuag at ddysgu a defnyddio'r iaith.

Bydd y Cyflwyniad i Hyfforddiant Defnyddio'r Gymraeg yn Achlysurol yn cefnogi ymarferwyr i ddod yn hyderus wrth ddefnyddio Cymraeg sylfaenol yn eu lleoliadau. Mae'r sesiynau'n ymdrin â sut i fabwysiadu Cymraeg sylfaenol yn arferion dyddiol eich lleoliad, addasiadau syml y gallwch eu gwneud i weithio tuag at Gynnig Rhagweithiol Arolygiaeth Gofal Plant Cymru yn ogystal â chynnig syniadau ar gyfer caneuon, rhigymau, a gweithgareddau i'w defnyddio gyda'r plant yn eich gofal. Mae pecyn adnoddau gweithgareddau Cymraeg ar gael ar gyfer pob lleoliad sy'n mynychu.

Mae dwy sesiwn wedi eu cynnal hyd yn hyn gyda 42 o unigolion wedi mynychu. Mae yna dri chwrs arall ar y gweill ar gyfer y flwyddyn i ddod, gyda'r opsiwn o ychwanegu dyddiadau ychwanegol os bydd y galw gan y gweithlu yn adnabod yr angen am fwy.

Gweler amrywiaeth o luniau isod sy'n dangos yr ymdrech a'r gofal y mae'r Tîm wedi'u rhoi yn y sesiynau hyn:

5. Edrych Tuag at y Dyfodol

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i fodloni'r gofynion a nodir yn safonau'r Gymraeg a hybu a chefnogi cydymffurfedd â'r safonau ymhellach gyda'r nod o wella ein gwasanaethau Cymraeg yn barhaus.

Fel rhan o'n gwaith yn y flwyddyn i ddod byddwn yn parhau i fwrw ymlaen â'r camau gweithredu allweddol canlynol:

- Utilize the Shared Prosperity funding received to increase Welsh language and cultural visibility within the Blaenau Gwent area.
- Parhau i gyfarfod â Grŵp Craidd y Cymraeg yn dilyn adolygiad o'r aelodaeth.
- Sefydlu a monitro cynnydd ymchwiliad CS092.
- Defnyddio'r cyllid Rhannu Ffyniant a dderbyniwyd i gynyddu amlygrwydd yr iaith Gymraeg a diwylliant o fewn ardal Blaenau Gwent.
- Gweithio'n agos gyda busnesau lleol a'r Tîm Adfywio i ddathlu [Diwrnod Shwmae Su'mae](#).
- Creu mwy o gyfleoedd anffurfiol i staff ddysgu a chryfhau eu sgiliau Cymraeg.
- Annog mwy o staff i ddilyn hyfforddiant iaith Gymraeg.
- Adolygu a gwella gweithrediadau mewnol mewn perthynas â'r Gymraeg yn gyson.
- Cryfhau ein gwaith partneriaeth.
- Cefnogi'r Tîm Addysg yn natblygiadau Ysgol Gymraeg Tredegar.

Dros y cyfnod sydd i ddod anelwn at barhau â'n cynnydd, mewn perthynas â chyflawni ein dyletswyddau o ran y Gymraeg, a gwneud unrhyw welliannau angenrheidiol i sicrhau ein bod yn darparu'r gwasanaethau gorau posibl i'n staff, preswylwyr, partneriaid a rhanddeiliaid.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent
Y Swyddfeydd Cyffredinol
Heol Gwaith Dur
Glynebwy
NP23 6DN

Ffôn: 01495 311556
Gwefan: www.blaenau-gwent.gov.uk